

Ældre & sex

Sex sent i livet beskrives ofte som en forfaldshistorie. Forskning synes at støtte denne udlægning, men empirien er tvivlsom.

SIDE 4

En udskældt race

De børnesagkyndige psykologers formand sætter den aktuelle kritik ind i de rette proportioner.

SIDE 10

Det gode fællesskab

Debatten siger ofte 'spareøvelse', men inklusion drejer sig om at skabe gode fællesskaber.

SIDE 14

Kun et fattigt ord

Vi betragter os som forbrugere, når vi trækker på offentlige ydelser. Tak er kun et fattigt ord.

SIDE 17

For hver gang vi mødes med det politiske Danmark – formelt som her eller uformelt som fx på Folkemødet – bygger vi ovenpå.

Mødes med ministeren

Sundhedsministeriet ligger i det centrale København. Det er højtideligt at skulle til møde her, hvor man ikke bare går ind fra gaden. Indretningen, det blanke mødebord – med ministeren, departementschefen og øvrige embedsmænd på den ene side vis a vis delegationen fra Dansk Psykolog Forening.

Det er os, der har bedt om mødet, ministerens kalender er fyldt, og vilkårene er 30 minutter.

Vi har på forhånd udvekslet punkter til dagsorden og sendt notater, som dækker psykologfaglige pointer. Blandt flere emner ønsker vi at tale om psykologer i psykiatrien, hvordan vi ser behovet for flere her, og hvordan psykiatrien kan bruge dem bedre.

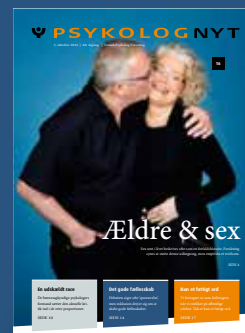
Der bliver lyttet, venligt, men ikke kun høfligt, spurgt begavet ind. Gennem år har vi opbygget gode relationer politisk, bredt netværkene ud, og vi mere end fornemmer, at der bliver taget positivt imod.

Vores evne til at samarbejde er vigtigere end nogen sinde. Det gælder i forhold til alle de involverede faggrupper på de områder, der beskæftiger psykologer. Og mindst lige så vigtigt: samarbejdet om at give borgerne en udredning og behandling af høj kvalitet. Selv om der jo ikke laves ny lovgivning i løbet af denne halve time, oplever vi, at noget rykker.

For hver gang vi mødes med det politiske Danmark – formelt som her eller uformelt som fx på Folkemødet – bygger vi ovenpå. Vores indflydelse stiger. Engang blev vi alt for ofte glemt, når lovforslag og andet gik i høring, nu taler regeringen i sin ny handlingsplan for psykiatrimrådet om at indgå i partnerskab med os som en af en håndfuld aktører. Vi vil gerne være synlige, det er et rimeligt medlemsønske. Men vilkårene er også sådan, at det i vid udstrækning er det usynlige arbejde over lange stræk, der boner politisk ud.

Under forberedelse er endnu et møde i samme nabolag, denne gang hos socialministeren. Her vil vi gerne drøfte adaption og skilsmisse – det sidste med relation til spørgsmålet om tilbuddene til parterne, når der er børn i den opløste familie.

Eva Secher Mathiasen,
formand for Dansk Psykolog Forening

Medlemsblad for
Dansk Psykolog Forening

Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
Fax: 35 25 97 37
E-mail: dp@dp.dk
www.dp.dk

Psykolog Nyt
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø.
Tlf. 35 26 99 55.
E-mail: p-nyt@dp.dk

Redaktion:
Claus Wennermark, ansv. redaktør
Jørgen Carl, redaktør
Heidi Strehmel, bladsekretær/annoncer

DK ISSN: 0901-7089

Layout og Tryk:
Jørn Thomsen Elbo A/S
Trykt med vegetabiliske farver
på miljøgodkendt papir

Oplag:
Kontrolleret oplag (FMK): 9744 ex. **FMK 05**
Trykoplag: 10.200 ex.

Medlem af Danske Specialmedier

Indsendt stof: Indsendte artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller foreningens holdninger. Redaktionen forbeholder sig ret til at afvise, forkorte eller redigere indsendte artikler. Redaktionen påtager sig ikke ansvar for artikler, der indsendes uopfordret.

Forsidefoto: Scanpix

Annoncer 2014

Job- og tekstsideannoncer mv.:
DG Media, tlf. 33 70 76 94, epost@dgmedia.dk
Anfor 'Psykolog Nyt' i emnefeltet

Små rubrikannoncer (maks. 1/6 side):
Psykolog Nyt, p-nyt@dp.dk, tlf. 35 25 97 06
www.dp.dk > 'Psykolog Nyt' > 'Annoncer'

Abonnement/2014: 1.350 kr. + moms.

Deadline (kl. 12)

Nr.	Deadline	Udgivelse
18	20/10	7/11
19	3/11	21/11
20	17/11	5/12

INSTITUT FOR GRUPPEANALYSE KØBENHAVN

- **GAU-D: 4-årig Diplomuuddannelse i Gruppeanalyse**
- Uddannelse til gruppeanalytiker

Uddannelsen er opdelt i to moduler af hver to års varighed, hvoraf den første del kan udgøre en selvstændig uddannelse til gruppeterapeut. Uddannelsen retter sig mod psykologer, psykiatere og andre med interesse for gruppeanalyse. Uddannelsen er godkendt som led i specialistuddannelsen i psykoterapi af Dansk Psykolog Forening, Dansk Psykiatrisk Selskab og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab.

Uddannelsen indeholder:

Egenterapi i gruppe (210 timer)
Supervision (145 timer)
Teori (112 timer)
Udarbejdelse af skriftlig opgave
Storgruppe (32 timer)
Plenumforelæsnings (8 timer)

Ansøgningsfrist 1. november 2014

Pris for 1. år 43.500 kr i 2015.

- **OPU: 2 – årig Organisationspsykologisk Uddannelse**

OPU henvender sig til ledere og konsulenter fra det private erhvervsliv og offentlige institutioner, som er interesseret i at blive bedre til at håndtere f.eks. konfliktløsning, team-building, projektprienterede arbejdsformer, personaleudvikling, ledelsesudvikling og ændringsprocesser i organisationer.

Uddannelsen er godkendt af Dansk Psykolog Forening som led i specialiseringsmodulet på Arbejds- og Organisationspsykologisk Specialistuddannelse.

OPU forløber over 16 torsdage kl. 16.00 – 21.30, samt 3 konferencer pr. år.

Ansøgningsfrist 1. november 2014

Pris for 1. år inkl. konferencer 57.200 kr

- **GAU-B: 2-årig Basisuddannelse i Gruppeanalytisk Psykoterapi**
- Uddannelse til gruppeterapeut

De to første år på den 4-årige GAU-D Diplomuuddannelse består af en Basisuddannelse GAU-B der kan tages som et selvstændigt modul.

Første del af uddannelsen har fokus på indføring i grundlæggende begreber vedrørende gruppeprocesser og gruppeterapi. De første to år er rettet mod "anvendt gruppeanalyse", dvs. en modificeret form for gruppeanalyse, hvor gruppeanalytiske principper anvendes til at forstå, hvad der sker i en gruppe.

Ansøgningsfristen 1. november 2014

Pris for 1. år 43.500 kr i 2015

Ansøgningsskemaer og yderligere information kan læses og downloades på vores hjemmeside www.iga-kbh.dk

- **K&L: Konsultation og Ledelse**

Videreuddannelse for ledere og konsulenter med vægt på træning af egne færdigheder.

Uddannelsen henvender sig til personer, der har gennemgået OPU ved IGA København eller Århus, MPO ved Roskilde Universitetscenter eller har tilsvarende kvalifikationer.

Uddannelsen omfatter fire moduler af to dage.

Ansøgningsfrist 1. november 2014

Pris 24.000 kr

- **Workshop i korttids-gruppeterapi på dynamisk grundlag**

Afholdes 27. – 29. november 2014

Pris 4.000 kr.

www.iga-kbh.dk/nyheder

Den evige Flamme

Aldres seksualitet fremstilles ofte som en forfaldshistorie. Forskning synes at støtte denne udlægning, men det er tvivlsomt, om empirien giver et retvisende billede. For hvad er seksualitet?

Seksualitet er en væsentlig del af den menneskelige tilværelse gennem hele livet. Allerede i 1920'erne demonstrerede den amerikanske biolog Raymond Pearl ved hjælp af selvrapporteret ægteskabelig samlejefrekvens, at ældre mænd mellem 70 og 79 år – modsat den almindelige antagelse på den tid – fortsat kunne være seksuelt aktive, og at 4 % af dem havde samleje hver tredje dag, mens yderligere 9 % havde samleje ugentligt (Møhl, 2002).

I forlængelse af den moderne sexologis gennembrud med de såkaldte Kinsey-rapporter konkluderede Masters og Johnson (1966), at der ikke synes at være en øvre aldersgrænse for seksuel aktivitet. Siden hen har den gerontologiske sexologi forsynet os med et mangfoldigt billede af ældres seksualitet.

Dette til trods er samlejefrekvens fortsat et dominerende mål. Da samlejefrekvensen generelt falder med alderen, vil en sådan operationalisering af begrebet kunne bidrage til at frembringe et billede af ældre mennesker som mindre seksuelt aktive, end det rent faktisk er tilfældet.

Seksualitet er imidlertid et langt mere komplekst begreb, end megen empirisk litteratur umiddelbart giver indtryk af. Derudover forandres seksualiteten med alderen, men det er ikke ensbetydende med, at vi bliver tiltagende aseksuelle.

Hvis vi vil skabe et retvisende evidensbaseret billede af ældres seksualitet, må vi først og fremmest definere seksualitetsbegrebet. En klar definition af undersøgelsesgenstanden er den første forudsætning for at kunne operationalisere vores problemstilling og finde relevante måleredskaber (Larsen & Hartmann, 2011).

Såfremt den empiriske litteratur ikke eksplicit definerer seksualitetsbegrebet, klart påpeger hvilke – hvis ikke alle – dele af begrebet undersøgelsens operationalisering vedrører, og efterfølgende begrænser konklusionerne til de pågældende sider af seksualitetsbegrebet, ender vi med et uoverskueligt forskningsområde, hvor undersøgelser af ældres seksualitet bliver svært sammenlignelige og kommer til at fremstå unødvendigt modstridende.

Begrebet seksualitet

Slår man begrebet seksualitet op i Gads Psykologileksikon eller Denstoredanske.dk står der, at en arbejdsgruppe fra World Health Organization i 1975 definerede seksualitet som værende ”en naturlig del af menneskets udvikling gennem alle livets faser og indtager både fysiske, psykologiske og sociale komponenter” (Møhl, 2010, s. 609).

I den originale rapport fra WHO (1975) defineres begrebet seksualitet ikke. Derimod defineres seksuel sundhed på følgende vis: ”Sexual health is the integration of the somatic, emotional, intellectual, and social aspects of sexual being, in ways that are positively enriching and that enhance personality, communication, and love” (WHO, 1975, s. 6). Begrebet seksualitet bliver for første gang defineret af WHO i forbindelse med en ny definition af seksuel sundhed i 2006. Denne såkaldte ”arbejdsdefinition” lyder som følger:

”Sexuality is a central aspect of being human throughout life and encompasses sex, gender identities and roles, sexual orientation, eroticism, pleasure, intimacy and reproduction. Sexuality is

>

> experienced and expressed in thoughts, fantasies, desires, beliefs, attitudes, values, behaviors, practices, roles and relationships. While sexuality can include all of these dimensions, not all of them are always experienced or expressed. Sexuality is influenced by the interaction of biological, psychological, social, economic, political, cultural, ethical, legal, historical, religious and spiritual factors” (WHO, 2006, s. 5).

Begrebet seksualitet kan i denne definition både vedrøre, opleves, udtrykkes og være influeret af ovenstående aspekter og faktorer. Det vil sige, at seksualitet i denne definition er et komplekst og dynamisk fænomen.

Aldringens betydning for seksualitet

Årsagerne til aldersrelaterede forandringer i seksualitet kan lidt forsimplet inddeles i fysiologiske, psykologiske og sociale faktorer, der i det følgende vil blive gennemgået med udgangspunkt i Eplov (2009). I realiteten indgår de mange enkeltfaktorer i et komplekst dynamisk samspil, hvor de gensidigt kan fremme og hæmme hinandens effekter afhængig af konstellation og indbyrdes styrke.

Fysiologiske faktorerers betydning (jf. Eplov, 2009, 210):

De fleste undersøgelser viser, at mandens seksuelle lyst mindskes med alderen. Dette skyldes formentlig faldende testosteronniveau samt ændringer i cellernes følsomhed over for mandlige kønshormoner. Mandens testosteronniveau falder jævnt fra omkring 40-50-årsalderen, og i 80-årsalderen kan det være faldet til en sjettedel af, hvad det var, da han var ung.

Det faldende testosteronniveau hos manden kan betyde nedsat styrke af erektionen og ejakulationen samt mindskelse i ejakulatets volumen. Efter mandens sædafgang aftager erektionen hurtigere end tidligere i livet, og den efterfølgende latensperiode varer længere. Den ældre mands latensperiode kan vare i flere dage, hvorimod blot få minutter hos den unge mand (Eplov, 2009).

Hos kvinden sker der også fysiologiske forandringer, som kan

Seksualitet er et langt mere komplekst begreb, end megen empirisk litteratur umiddelbart giver indtryk af.

have betydning for hendes seksualitet. Efter kvindens menopause bliver vagina mindre, huden i skeden tyndere, og fugtigheden i skeden ved seksuel ophidselse kan være forsinket eller nedsat. Netop disse forandringer kan betyde smerte ved samleje, så nogle kvinder oplever en mindre seksuel lyst. Typisk sker der også et fald i kvindens testosteronniveau, hvad der også kan føre til nedsat sexlyst. Derudover vil den ældre kvinde ligesom den ældre mand ofte have sværere ved at opnå orgasme.

Psykologiske faktorerers betydning:

Jørgen Brun Pedersen (1989) anfører i sin bog ”Sex og alder”, at kærtægn af huden især er væsentlig for ældres seksuelle tilfredsstillelse. Dette betegner Eplov (2009) som tilfredsstillelse af ”hudsulten”. Hos netop ældre mennesker kan tilfredsstillelse af hudsulten være forbundet med større glæde end samleje i form af penispenetration i vagina.

The Widower’s Syndrome er et fænomen, som beskriver seksuelle problemer hos den ældre, som tager udgangspunkt i psykologiske mekanismer (Masters & Johnson, 1981). The Widower’s Syndrome kan komme til udtryk i form af fx impotens hos manden og manglende lubrikation hos kvinden. Disse seksuelle problemer opstår typisk, hvis vedkommende har været seksuel inaktiv i en periode ofte på grund af tab af ægtefælle. Når vedkommende får en ny partner, kan The Widower’s Syndrome opstå (Masters & Johnson, 1981). Ofte er dette syndrom blot forbigående.

Årsagen til The Widower’s Syndrome er ifølge denne teori forskellig for manden og kvinden. For mandens vedkommende kan uforløste følelser af eksempelvis vrede, sorg og skyld bevirke, at han bliver impotent for en periode. Hvorimod årsagen til kvindens syndrom forklares ud fra fysiologiske problemer, der kan forekomme efter menopause (ibid.).

Meston (1997) skriver i sin artikel ”Aging and Sexuality”, at vi som ældre kan opleve øget psykosocial stress, da vi oftere vil opleve tab af eksempelvis ægtefælle, familiemedlemmer, venner og social status. Sådanne taboplevelser kan fremkalde stress, angst og depression hos den ældre – lidelser, der kan have en negativ indvirkning på seksualiteten.

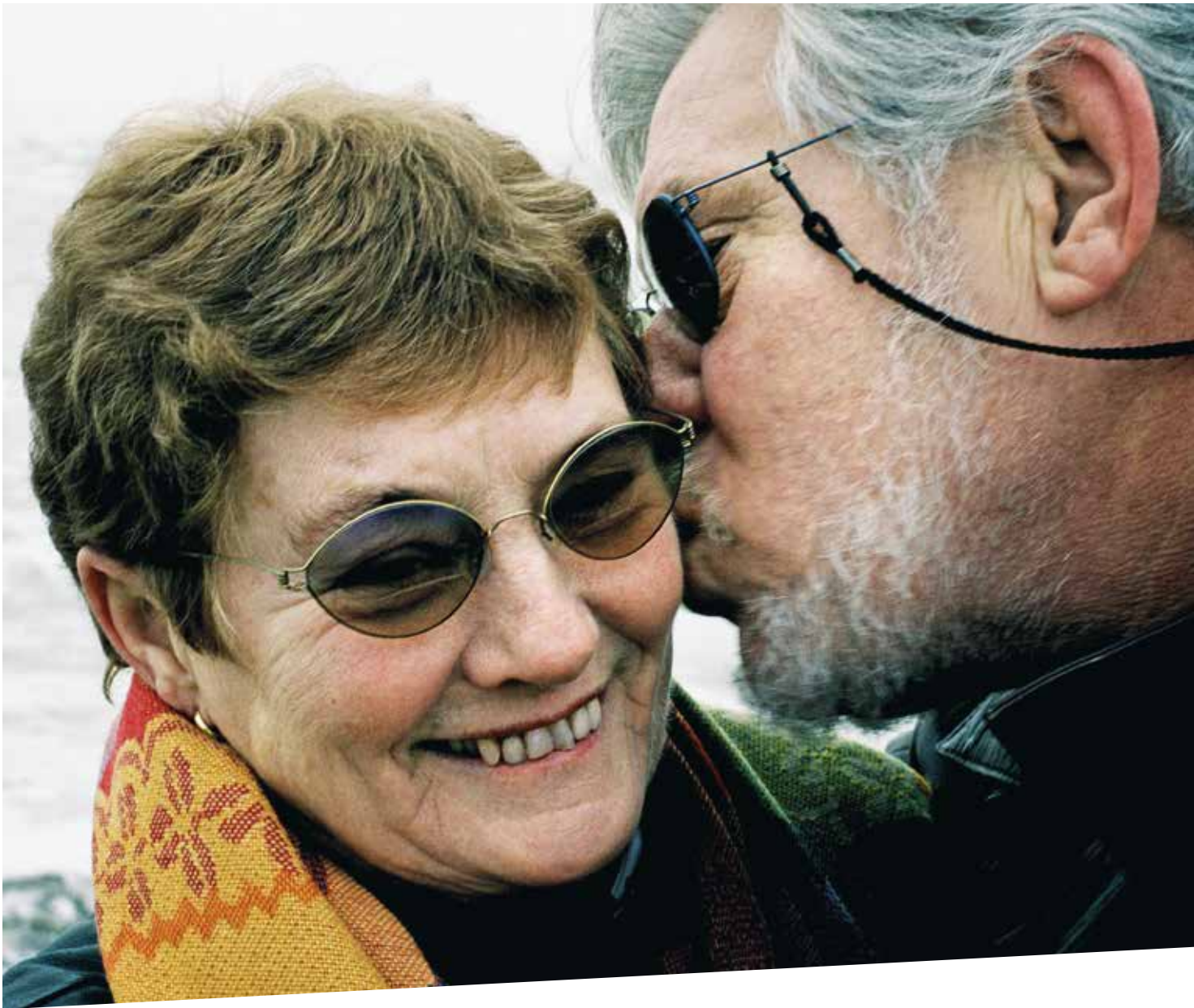
Sociale faktorerers betydning:

Pedersen (1989) samt Mast, Hornung, Gutzwiller & Buddenberg (2000) påpeger, at medierne kan have stor betydning for det samfundsmæssige syn på ældre. De henviser til en dominerende myte om ældre som kedelige og asexuelle.

Samfundets syn på ældres seksualitet har ifølge Eplov (2009) også betydning for, hvordan den ældre opfatter sin egen seksualitet. Mange ældre er vokset op i en tid, hvor seksuelle lyster skulle undertrykkes, og hvor det ikke var velset at finde en ny partner i tilfælde af tab. I løbet af de seneste år er der kommet en generation af ældre, der har et mere frisindet syn på seksualiteten. Denne nye generation af ældre er vokset op i en tid med seksuel revolution, hvad der muligvis kan forklare dette mere frisindede syn (Eplov, 2009).

Baumeister (2000) påpeger desuden, at sociale og kulturelle faktorerers påvirkning af det enkelte individ afhænger af graden af erotisk plasticitet. Ifølge Baumeister er kvindens seksualitet ofte mere påvirkelig over for de kulturelle og sociale faktorer end mandens.

Således kan der altså være forskellige årsager til de aldersrelaterede forandringer i seksualitet. Disse aldersrelaterede forandringer varierer fra individ til individ og kan forskningsmæssigt være et udfordrende element.

Analyse af ældres seksualitet

I forbindelse med et bachelor-projekt på Aarhus Universitet er den nyere empiri af ældres seksualitet blevet systematisk gennemgået (Broe, 2014). Formålet var primært at undersøge, hvilke eksplícite definitioner af begrebet seksualitet der optræder i den relevante empiriske litteratur, og sekundært at afklare, hvordan empirien afspejler den begrebsmæssige kompleksitet.

Den oprindelige intention var at gennemgå undersøgelser, der udelukkende anvendte deltagere over 65 år. Afgrænsningen viste sig dog at blive problematisk, idet flere empiriske undersøgelser af ældres seksualitet anvender deltagere, som er +40 år. Aldersgrænsen for den anvendte empiri er derfor +40 år. Denne lave alderssætning afspejler således empiriens aldersmæssige afgrænsning af betegnelsen ”ældre”, hvilket i sig selv er problematisk.

Derudover omhandler de anvendte undersøgelser især heteroseksuelle deltagere, mens få undersøgelser belyser homoseksualitet. Om nutidens ældre primært er heteroseksuelle, eller om

homo-/trans-/biseksualitet er forbundet med tabu, vides ikke med sikkerhed (DeLamater, 2012).

Den anvendte empiri er publiceret i perioden år 2008 til 2014. Der er foreløbig ikke publiceret artikler om ældres seksualitet i år 2013 frem til marts 2014.

På baggrund af gennemgangen af empirien stod det klart, at begrebet seksualitet oftest ikke er defineret i de pågældende undersøgelser. I de gennemgåede 12 undersøgelser defineres seksualitetsbegrebet i to (!) tilfælde. Waite et al. (2009) definerer seksualitet som et dynamisk udfald, som opstår ud fra interaktionen mellem individets sociale liv, psykologiske processer og biologiske mekanismer. Palacios-Ceña et al. (2011) definerer seksualitet som den samlede kvalitet eller tilstand af individets seksuelle lyst, opholdelse, funktion, aktivitet, fysiske tilfredsstillelse og følelsesmæssige intimitet. Disse to definitioner er vidt forskellige og dermed ikke umiddelbart sammenlignelige. Den resterende empiri definerer ikke seksualitet.

>

>

Samlet betyder dette dominerende fravær af en begrebslig definition, at undersøgelsesgenstand ikke er ekspliciteret. Det bliver altså op til læseren at udlede seksualitetsbegrebet fra den anvendte operationalisering. Det gør det vanskeligere at skabe et overblik over den eksisterende viden på området og ligeledes vanskeligere at sammenligne undersøgelsesresultater.

En analyse blev derfor foretaget for at afklare, hvordan begrebets kompleksitet, som specificeret i WHO's arbejdsdefinition fra 2006, rent faktisk afspejlede sig i de pågældende undersøgelser. Det viste sig, at det primært var deltagernes masturbations- og samlejefrekvens, der blev målt. Ikke overraskende viste undersøgelserne, at deltagernes masturbation og samlejefrekvens falder med alderen.

Fremtidens ældre-sexologi

I betragtning af seksualitetsbegrebets kompleksitet, og at seksualitet er et dynamisk produkt af biologiske, psykologiske og sociale faktorerers interaktion, er det utilstrækkeligt, at den nyere empiri primært fokuserer på deltagernes masturbations- og samlejefrekvens. Ældres seksualitet gøres med et sådant fokus primært til et anliggende om defekter og begrænsninger.

Jørgen Brun Pedersen (1989) fandt, at defektperspektivet må undgås i forbindelse med ældres seksualitet. Altså at vi bør se på den enkelte ældres ressourcer og muligheder i stedet for at fokusere på det, den enkelte ikke kan så godt som tidligere i livet. Et sådant perspektivskifte vil medføre, at spørgsmål om ældre menneskers seksualitet med fordel kan behandles i et udviklingspsykologisk paradigme frem for i et forfaldsparadigme. Selv om der fx sker fysiologisk afvikling, kan den enkelte stadig have et seksuelt udviklingspotentiale. Dette perspektiv kunne det være interessant at inddrage i forbindelse med kommende undersøgelser af ældres seksualitet. Altså at undersøge, hvordan deltagernes seksualitet udvikler sig, frem for hvordan den afvikler sig.

Da seksualitet er et dynamisk fænomen, som rummer mange aspekter, og som påvirkes af mange faktorer, er anvendelse af en klar og eksplicit definition vigtig i fremtidige undersøgelser. Derved vil det tydeliggøres, hvilke aspekter ved begrebet der undersøges. Ligeledes er det vigtigt, at undersøgelsesresultaterne forholder sig specifikt til de operationaliserede aspekter ved seksualitet, så at der er overensstemmelse mellem det undersøgte og undersøgelsesresultaterne. Derved reduceres også risikoen for overgeneraliseringer på baggrund af relativt simple operationaliseringer som fx samlejefrekvens.

Fremtidens psykologer og sexologer må være opmærksomme på de former for seksualitet, der især er dominerende hos ældre, og påtage sig ansvaret for at informere ældre mennesker om kompensationsmuligheder i forhold til fysiologiske udfordringer. ■

Nina Broe, stud.psych. & Lars Larsen, lektor, cand.psych.
Aarhus Universitet

REFERENCER

- Andelen af ældre vil stige i mere end 30 år.** *Nyt fra Danmarks Statistik.* www.dst.dk/nytudg/12322.
- Beckman N., Waern M., Gustafson D. & Skoog I.** (2008). Secular trends in self-reported sexual activity and satisfaction in Swedish 70 year olds: cross sectional survey of four populations, 1971-2001. *BMJ*, 337 (a279), 1-7.
- Broe, N.** (2014). Begrebet seksualitet i undersøgelser af ældres seksualitet. Bachelorprojekt, Psykologisk Institut. Aarhus Universitet.
- Corona G., Lee D., Forti G., O'Connor D., Maggi M., O'Neil T., ... Wu F.** (2010). Age-related changes in general and sexual health in middle-aged and older men: results from the European male ageing study (EMAS). *International Society for Sexual Medicine*, (7), 1362-1380.
- Dargis L., Trudel G., Cadieux J., Villeneuve L., Préville M. & Boyer R.** (2012). Validation of the Female Sexual Function Index (FSFI) and presentation of norms in older women. *Sexologies*, (21), 126-131.
- DeLamater, J.** (2012). Sexual Expression in Later Life: A Review and Synthesis. *Journal of sex research*, 49 (2-3), 125-141.
- Eplov, L.F.** (2002). *Seksualitet – belyst teoretisk og ved en prospektiv befolkningsundersøgelse i Københavns Amt med speciel fokus på aldringens – og personlighedstræks betydning.* København: Det sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet. Ph.d.-afhandling.
- Eplov, L.F.** (2009). Ældre og seksualitet. I: Glasdam, S., *Gerontologi: Livet som ældre i det moderne samfund.* (1. udgave, s. 209-215). København: Dansk Sygeplejeråd i samarbejde med Nyt Nordisk Forlag.
- Gades N., Jacobson D.J., McGree M.E., Sauver J.L., Lieber M., Nehra A., Girman S. & Jacobsen S.** (2009). Longitudinal Evaluation of Sexual Function in a Male Cohort: The Olmsted County Study of Urinary Symptoms and Health Status among Men. *International Society for Sexual Medicine*, (6), 2455-2466.
- Hyde Z., Flicker L., Hankey G.J., Almeida O.P., McCaul K.A., Chubb S.A.P., & Yeap B.B.** (2010). Prevalence of sexual activity and associated factors in men aged 75-95 years. *Annals of Internal Medicine*, (153), 693-702.
- Larsen, L. & Hartmann, P.W.** (2011). Research methodological issues in **Geropsychology.** I **Larsen, L.** (Ed.): *Geropsychology: The psychology of the ageing person.* Aarhus: Aarhus University Press.
- Laumann E.O., Glasser D.B., Neves R.C.S. & Moreira E.D.** (2009). A population-based survey of sexual activity, sexual problems and associated help-seeking behaviour patterns in mature adults in the United States of America. *International Journal of Impotence Research*, (21), 171-178.
- Masters, W.H. & Johnson, V.E.** (1966). *Human Sexual Response.* Toronto; New York: Bantam Books.
- Masters, W.H & Johnson V.E.** (1981): Sex and the aging process. *J Am Geriatr Soc*, 29, s. 385-390.
- Meston C.M.:** Aging and sexuality. *West J Med* 1997, vol. 167, s. 285-290.
- Møhl, B.** (2002). Ældre og seksualitet. I: Swane, C.E., Blaakilde, A.L. & Amstrup, K. (Eds.), *Gerontologi – Livet som gammel.* København: Munksgaard Danmark.
- Møhl, B.** (2010). Seksualitet. *Gads Psykologi leksikon.* (3. udgave), s. 619: Gads Forlag.
- Palacios-Cena D., Carrasco-Garrido P., Hernández-Barrera V., Alonso-Blanco C., Jiménez-García R. & Fernández-de-las-Penas, C.** (2011). Sexual behaviors among older adults in Spain. Results from a population-based national sexual health survey. *International Society for Sexual Medicine*, (9), 121-129.
- Schick V., Herbenick D., Reece M., Sanders S., Dodge B., Middlesteadt S. & Fortenberry, J.D.** (2010). Sexual behaviors, condom use and sexual health of americans over 50: Implications for sexual health promotion for older adults. *International Society for Sexual Medicine*, 7 (suppl. 5), 315-329.
- Seksualitet. *Den store danske:* www.denstoredanske.dk/seksualitet.
- Trompeter S., Bettencourt R. & Barret-Connor E.** (2012). Sexual activity and satisfaction in healthy community-dwelling older women. *The American Journal of Medicine*, (125), 37-43.
- Thompson W.K., Charo L., Vahia I.P., Depp C., Allison M., & Jeste V.** (2011). Association Between Higher Levels of Sexual Function, Activity, and Satisfaction and Self-Rated Successful Aging in Older Postmenopausal Women. *The American Geriatrics Society*, (59), 1503-1508.
- Trudel G., Villeneuve L., Previllac M., Boyerb R., & Frchettea V.** (2010). Dyadic adjustment, sexuality and psychological distress in older couples. *Sexual and Relationship Therapy* 25(3), 306-315.
- Waite L., Laumann E.O., Das A. & Schumm L.** (2009). Sexuality: measures of partnerships, practices, attitudes and problems in national social life, health and aging study. *Journal of Gerontology: Social Science*, 64(Suppl 1), 56-66.
- World Health Organization** (1975). *Education and treatment in human sexuality: the training of health professionals.* World Health Organization technical report series, (572), 5-30.

Skolen har brug for en psykolog

”I dagens videnssamfund møder eleverne stadig større krav og forventninger til præstationer og succes. Vi ved, at forudsætningerne for at håndtere disse krav er meget forskellige, og dette må nødvendigvis få konsekvenser for både samfundet og enkeltindividet. Faktorer som køn, forskellig social baggrund, familiestruktur, indvandrerbaggrund og forskel i evner spiller ind, når vi taler om, hvordan eleverne håndterer deres liv.

Skolen i 2014 er meget mere kompleks end for bare nogle få år siden. Antallet af elever med forskellige behov for hjælp synes at være øget gradvis, og vi må stadig sætte ind med flere ressourcekrævende tiltag. Mange af disse tiltag er rettet mod elever med psykosociale vanskeligheder, såvel som faglige vanskeligheder.”

Citatet stammer fra et helt aktuelt debatindlæg i Bergens Tidende (19. sept. 2014), hvor en skoleleder argumenterer for, at skolerne i kommunen mere end nogen sinde har brug for en psykolog. Men det kunne også have været dansk.

jc

Sag om hospitalstillæg afgjort

Børn med alvorligt syge forældre bliver overset. Egmont Fondens store omsorgsundersøgelse fra 2013 viste, at tre ud af fire unge pårørende til kritisk syge ikke af læger eller sygeplejersker bliver spurgt, hvordan de har det, og at fx klasselærere glemmer at interesse sig for elever i denne sårbare situation.

Men hvordan kan man se på et barn, at det har det svært? Psykolog Rita Poulsen giver i Politiken det råd, at man ganske enkelt skal tage det for givet. Børn vil

ofte søge at camouflere, hvordan det har det, og vil ikke mindst over for syge forældre fx undgå at græde for ikke at gøre dem kede af det. ”Alle børn, der er pårørende, er sårbare”, som Rita Poulsen udtrykker det.

I Danmark mister 2.500 børn og unge under 18 år hvert år en mor eller en far. 42.000 børn og unge oplever, at en af deres forældre bliver indlagt på hospitalet med en alvorlig sygdom.

jc

Ofre og pårørende

Har du været udsat for en forbrydelse, eller kender du nogen, som har? Spørgsmålet stilles af Offerforum.dk i anledning af et nyt frivilligt drevet tilbud, som kaldes *NetværksForum*.

Tilbuddet gælder personer, der har været udsat for en forbrydelse – og deres pårørende. Der afholdes møder under ordningen fire gange i dette efterår. Psykolog Julie-Astrid Galsgaard er medarrangør. Læs mere om tilbuddet på offerforum.dk/netvaerksforum.

jc

Stadig 5 mio. i puljen

I kan nå det endnu! Sådan lyder det glade budskab fra Kompetencesekretariatet til statslige arbejdspladser, der ønsker støtte til et kompetenceudviklingsprojekt for akademikere.

Der er stadig ca. 5 mil kr. tilbage i akademikerpuljen, som kan søges til omstilling, nye arbejdsgange, faglig kompetenceudvikling som kommunikation, sprog eller økonomi, fælles praksis, styrket samarbejde mv. Det primære krav er, at et projekt skal være

støttet af både leder og tillidsrepræsentant for den pågældende arbejdsplads/ medarbejdergruppe, og at det skal medvirke til en ny praksis, også efter at projektet er afsluttet.

Psykologforeningens medlemmer nydt godt af mulighederne, idet en gruppe på 24 psykologer på Veterantcentret i Forsvaret har fået støtte til et projekt.

Næste ansøgningsfrist er 1. december 2014. Læs mere på kompetenceudvikling.dk.

dd/jc

FOTOS: COLOURBOX

Slagsmålet om **BØRNENE**

Igen og igen udsættes de børnesagkyndige psykologer for kritik. Men er de i virkeligheden så dårlige, som kritikken påstår?

Gennem de seneste år har de børnesagkyndige psykologers arbejde været kritiseret, undertiden i meget voldsomme vendinger. Markante presseoverskrifter til belysning: 'Børnesagkyndige psykologer dumper' (DR), 'Sjusk afgør skilsmissebørns skæbne' (MetroXpress), 'Psykologer begår alvorlige fejl i skilsmissesager' (Jyllands-Posten).

I en kronik, skrevet af advokat Pia Deleuran m.fl. ('Forældreansvarsloven nedbryder børn', Politiken 25. august 2014) blev psykologernes undersøgelser temmelig ensidigt nedgjort og betegnet som utroværdige.

Ikke mindst på internettet finder man en del meget alvorlige beskyldninger af de børnesagkyndige psykologers arbejde, skrevet af privatpersoner og interesseorganisationer. Spørgsmålet er, om det står så galt til, som kritikerne hævder, eller om det handler om noget helt andet.

En kritik, der flere gange har været fremført, er, at der klages til Psykolognævnet over de børnesagkyndige psykologers undersøgelsesarbejde, og at mange af de forældre, der klager, får medhold

Lad det være sagt: Hver gang en psykolog får kritik for sit arbejde af Psykolognævnet, er det dybt beklageligt, fordi det ofte betyder, at en borger ikke er blevet mødt med den psykologfaglighed, som vedkommende har krav på. Det må helt selvfølgelig være ambitionen at få nedbragt mængden af alvorlig kritik af de børnesagkyndige psykologers arbejde. Men det er også vigtigt at få proportionerne på plads.

Kun få sager med kritik

Der laves op imod 1.000 børnesagkyndige undersøgelser om året. I 2011 blev der klaget over 32 børnesagkyndige undersøgelser. I ni af sagerne blev der udtalt kritik, i én sag blev der udtalt alvorlig kritik. I 2012 blev der klaget over 26 børnesagkyndige undersøgelser. I 10 sager blev der udtalt kritik, i to sager blev der udtalt alvorlig kritik. I 2013 blev der klaget over 22 børnesagkyndige undersøgelser. Der blev udtalt kritik i otte sager og alvorlig kritik i én sag.

Sammenholdt med antallet af børnesagkyndige undersøgelser, der udføres, er mængden af undersøgelser, der kritiseres af Psykolognævnet, ganske lille. Hvortil kommer, at flere af de børnesagkyndige undersøgelser, der kritiseres af Psykolognævnet, faktisk er fuldt tilstrækkelige i deres indhold.

Psykolognævnets kritik går nemlig alene på, om psykologen har været tilstrækkelig omhyggelig, samvittighedsfuld og upartisk ved gennemførelsen af undersøgelsen og i den endelige erklæring. Kritikken går i udgangspunktet ikke på psykologens faglige vurderinger.

Når virkeligheden nu er, at langt de fleste børnesagkyndige undersøgelser er af tilstrækkelig god kvalitet, må spørgsmålet blive, hvorfor de igen og igen får en hård medfart i medierne og på internettet.

Svaret skal utvivlsomt findes i, at de børnesagkyndige under-

søgelser griber ind i noget af det mest værdifulde, private og sårbare, mennesker har, nemlig forholdet til deres børn. Det er de børnesagkyndige psykologers arbejde, der er med til at skabe grundlag for, at myndighederne i yderste konsekvens kan tage forældremyndigheden fra en forælder, at myndighederne flytter bopælen fra den ene forælder til den anden, eller at myndighederne stopper en forælders samvær med sine børn.

I de fleste tilfælde er myndighedernes afgørelse heldigvis ikke så radikal, at en forælder helt mister kontakten til sine børn. Men for alle forældre, der er i konflikt med børnenes anden forælder, er angsten for tabet af kontakten til børnene særdeles høj. I nogle tilfælde invaliderende.

Forældre kan miste besindelsen eller blive som besat af vanvid, når kontakten til deres børn er truet. For nogle forældre kan smerten blive ubærlig, og i allerværste fald vælger de døden for dem selv, for børnenes anden forælder eller for børnene. Det sker heldigvis meget sjældent, men det skete ved juletid i 2013, da en mor dræbte sin søn som følge af en vanskelig samværssag. Og det skete for tre uger siden, da en morfar skød og dræbte en advokat og sårede et barns far i Fogedretten i København, også som følge af en vanskelig samværssag.

Navigerer i følelsesstormene

Had, raseri og jalousi sammen med afmagt, angst, psykisk smerte og sorg er alt sammen følelser, der ofte præger de forældre, som kæmper om deres børn.

Dette blev bekræftet af en undersøgelse fra Danske Familieadvokater, offentliggjort i 2013, hvoraf det fremgik, at det for 27 procent gjaldt, at jalousi, svigt og hævngrerrighed havde indflydelse på, hvilken ordning de og deres tidligere partner fandt frem til for deres fælles børn.

Jeg tør godt sige, at en børnesagkyndig psykolog ikke sover godt om natten, hvis han eller hun ikke laver sit arbejde godt nok.

Det er den børnesagkyndige psykologs arbejde at navigere i skilsmisefamiliernes voldsomme følelsesstorme omhyggeligt, upartisk og samvittighedsfuldt. Ikke med henblik på at hjælpe forældrene, men med henblik på at tilvejebringe tilstrækkelig psykologfaglig viden til, at myndighederne under de givne omstændigheder kan afgøre, hvad der er bedst for barnet.

En myndigheds afgørelse, der hviler på en børnesagkyndig psykologs vurderinger, er oftest mere i overensstemmelse med den ene forælders ønske end den andens.

Den forælder, der ikke får det, som han eller hun ønsker, kan vælge at acceptere afgørelsen eller kæmpe videre. Ikke sjældent er

>

- > en del af kampen at drage den børnesagkyndige psykologs undersøgelsesarbejde i tvivl.

Når de børnesagkyndige psykologer er de psykologer, der klages mest over til Psykolognævnet, skyldes det derfor angiveligt ikke en særlig utilfredshed med de børnesagkyndige psykologer, men at en stor del af de forældre, der klager, bruger klagen som en del af kampen for at få deres egne ønsker om forældremyndighed, bopæl og samvær igennem.

Hovedparten af klagerne over børnesagkyndige psykologer medfører imidlertid ikke kritik fra Psykolognævnet, som tallene afslører.

Forældre, advokater og interesseorganisationer ved naturligvis godt, at omdrejningspunktet for en børnesagkyndig undersøgelse og en myndigheds afgørelse er at finde frem til, hvad der er bedst for barnet. Derfor fremføres det i dag sjældent direkte, at en forælder har ret til barnet. Men indirekte er det i hovedreglen netop forældrenes ret, det kommer til at handle om. Retorikken bliver blot, at hver forældrepart eller deres advokater eller interesseorganisationer fremfører deres egne behov som barnets behov.

Det er der egentlig ikke noget mærkeligt i, fordi forældre selvfølgelig bruger det sprog, der skal til, i kampen for at bevare kontakten til deres børn. Men forståelsen af, hvad der er bedst for barnet, bliver naturligvis til et helt afgørende punkt i debatten. Da det er de børnesagkyndige psykologers opgave netop at udtale sig om, hvad der er bedst for et barn, fanget i en skilsmissekonflikt, rettes meget af det kritiske skyts mod de børnesagkyndige psykologer.

Det må vi leve med, det er en del af arbejdsbetingelserne. Men vi kan selvfølgelig ikke leve med, hvis der grundløst breder sig en forståelse af, at vi ikke laver vores arbejde godt nok. Vi kan heller ikke leve med at blive truet eller på anden måde forulempet af forældre, advokater eller interesseorganisationer, der ikke er enige i vores vurderinger.

Til barnets bedste

Kritikken af de børnesagkyndige psykologers undersøgelsesarbejde går på, om vores faglighed er god nok til, at vi kan udtale os om, hvad der er bedst for barnet.

Når kritikken er skarpest, bliver vi spurgt, om vores undersøgelsesarbejde hviler på evidensbaserede metoder. I de fleste tilfælde er kritikerne desværre ikke så interesserede i at høre svaret. Forældrene, fordi de er så kede af det og så rasende, at de kun kan forholde sig til deres egen smerte. Forståeligt nok. Advokaterne, fordi de i nogle tilfælde er så identificerede med deres klienter, at de reelt ikke ser andre vinkler end den, klienten repræsenterer. Journalisterne, fordi deres historier hviler på de præmisser, der netop gør dem til gode historier: nemlig at noget ser ud til at være helt galt.

Men svaret er: Ja, vores undersøgelsesarbejde hviler på evidensbaserede metoder.

Dog med det forbehold, at psykologien som videnskab ikke kan mønstre den samme grad af evidens som naturvidenskaben. Man kan ikke tage en blodprøve af et barn og derigennem finde ud af, hvor det skal bo, eller hvor meget samvær det skal have med den ene eller anden forælder.

Børnesagkyndige psykologer i Danmark er erfarne og veluddannede. Og vi tager vores arbejde alvorligt i en grad, hvor vi bliver ved med at se, om der er nye velafprøvede metoder, der kan skærpe vores blik, når vi foretager undersøgelsesarbejde.

Det vil føre for vidt at gå i detaljer, men jeg tror godt, jeg tør sige, at en børnesagkyndig psykolog ikke sover godt om natten, hvis han eller hun ikke laver sit arbejde godt nok. De børnesagkyndige psykologer er deres ansvar bevidst, som var de hjertekirurger.

Hvis børn skal have det godt efter en skilsmisse, kræver det altovervejende, at forældrene kan blive enige om væsentlige forhold.

Det er ambitionen for det børnesagkyndige arbejde, at det skal belyse, hvad der er til barnets bedste, og dermed skabe et grundlag for myndighederne til at træffe, hvis ikke en god afgørelse, så i hvert fald den mindst dårlige afgørelse.

For virkeligheden er, at det sjældent bliver rigtig godt, hvis en sag er kommet så langt ud, at forældrene ikke kan blive enige om forholdene omkring deres barn.

En del sager, der havner i myndighedernes maskineri, vender tilbage med mellemrum, fordi forældrene ikke kan forlige sig med den afgørelse, der er truffet i sagen. Magtkampene, uenighederne og konflikterne mellem forældrene eksisterer, til børnene bliver voksne og selv tager hånd om deres liv.

Men megen psykisk skade kan være sket i de mange år, hvor

børnene på en eller anden måde i mere eller mindre grad er fanget i krydsfeltet mellem deres forældre. Det kan ingen børnesagkyndige undersøgelser eller myndighedsafgørelser hjælpe dem med.

Er mor eller far bedst?

Et forhold, der meget ofte ledsager kritikken af de børnesagkyndige, er, om det nu er fædrene eller mødrene, der forfordeles (jf. Deleurans kronik). Selv om kronikken signalerer, at de eksisterende forhold i Danmark ikke er til børnenes bedste, kommer den i stedet til at handle om dårlige fædre. Fædre, der enten svigter, mishandler eller krænker, men at de til trods for det har kontakt til deres børn.

Det er sigende, at de to eksempler, kronikken anvender, begge handler om fædre, der uretmæssigt vinder over mødre. Dette kunne give indtrykket af, at virkeligheden forholder sig sådan, at de børnesagkyndige psykologer og myndighederne helt lader hånt om, hvad der er til børns bedste og igen og igen sender dem i favnen på dysfunktionelle fædre. Det er ikke tilfældet.

Som børnesagkyndige psykologer får vi altid adgang til at undersøge begge forældres forhold, og det billede, vi ser, er et ganske andet end det, Deleuran tegner.

Jeg har ikke tal på, hvor mange gange jeg har haft en indledende samtale med en forælder i forbindelse med en undersøgelse, hvor jeg har tænkt, at denne far eller mor fremstår både troværdig og indsigtfuld i forståelsen af konflikten, og hvad der er bedst for barnet, hvorefter dette billede ikke sjældent modificeres ret betragteligt, når den anden forælder får ordet.

Og det er her, at de børnesagkyndige psykologer har et meget privilegeret blik på den konflikt, som forældrene er havnet i. Et blik, som omfatter *begge* forældres forhold, og et blik, advokaterne og interesseorganisationerne ikke har.

Det er tankevækkende og meget u hensigtsmæssigt, at debatten om barnets bedste igen og igen fortaber sig i en kønsdebat. Måske er der forskel på, hvordan kvinder og mænd er forældre, men der kan næppe være nogen i vores del af verden, der i dag legitimt kan hævde, at det ene køn er bedre egnet som forældre end det andet.

Som børnesagkyndige psykologer ser vi hele spektret af forældre, og man tager fejl, hvis man tror, at der er flere dårligt fungerende fædre end mødre eller omvendt.

Selv om advokater og interesseorganisationer (og i nogle tilfælde pressen) gør ihærdige forsøg på at gøre forældreansvarsloven og debatten om barnets bedste til en kønsdebat og gerne bruger kritikken af de børnesagkyndige psykologers undersøgelsesarbejde som løftestang i deres egen sags tjeneste, er det helt afgørende, at politikere og myndigheder ikke hopper med på den vogn.

Kameler, der skal sluges

Lad mig slå fast: De børnesagkyndige psykologers undersøgelser baserer sig på de bedst mulige metoder til at undersøge, hvad der er til barnets bedste, og baserer sig ikke på en forudfattet mening om, at det ene køn er mere egnet som forældre end det andet.

BAGGRUND

Artiklen gengiver Michael Kasters kronik, "Giv skilsmissemfamilier den hjælp, de behøver" (Politiken, 18. september 2014), men er efter aftale revideret af Psykolog Nyts redaktion. Artiklen er tænkt til baggrund, idet den belyser de vilkår, de børnesagkyndige undersøgelser bliver til under. Den er således ikke udløst af den tragiske hændelse i Fogedretten i sidste måned.

Den kritik, børnesagkyndige psykologer møder fra fx skilsmissemfamilier og interesseorganisationer, er ofte meget grovkornet. Hvor går grænsen for, hvad man som psykolog må acceptere? Det berører en artikel i Psykolog Nyt 17/2014

Hvis børn skal have det godt efter en skilsmisse, kræver det altovervejende, at forældrene kan blive enige om væsentlige forhold vedrørende barnet og tilsidesætte deres egne behov til fordel for barnet. Hvem der har forældremyndigheden, hvor barnet bor, og hvor meget samvær barnet har med den forælder, det ikke bor hos, er i hovedreglen sekundært for barnets trivsel, hvis bare forældrene kan samarbejde.

Det er lykkeligt, og indimellem næsten bevægende, når forældre, der skal skilles, sammen opsøger en børnesagkyndig psykolog for at finde ud af, hvad de skal gøre, for at det bliver bedst muligt for deres barn. Når de formår at tilsidesætte hovedparten af de svære følelser, som oftest opstår omkring en skilsmisse, når de sluger de kameler, der skal sluges, for at få tingene til at fungere.

Det er ikke nemt, og derfor skal der mange gange hjælp til. Bolden må spilles over til politikerne, hvis ansvar det er at finde midlerne til, at de skilsmissemfamilier, der har brug for hjælp, kan få den i langt større omfang end hidtil.

Tragiske hændelser, hvor forældre eller andre pårørende griber til vold, kunne i nogle tilfælde undgås, hvis sagsbehandlings-tiderne i Statsforvaltningen ikke var så lange, og hvis forældrene over længere tid fik hjælp til at samarbejde om børnene. Som det er nu, lukker Statsforvaltningen sagerne, når der er truffet en samværsafgørelse. Og i nogle tilfælde efterlades forældre med en samværsafgørelse, de ikke formår at praktisere.

Det fører ofte til, at sagerne ender i fogedretten, hvor ulykkelige og desperate forældre sidder på hver deres side af bordet og kæmper om barnet. Fogedrettens opgave er ikke at tilbyde forældrene hjælp, men at træffe afgørelse. Ikke sjældent må sagerne derfor tilbages til Statsforvaltningen. Og det hele kan begynde forfra. ■

Michael Kaster, formand for de børnesagkyndige psykologer

Det gode fællesskab

Inklusion drejer sig om at skabe gode fællesskaber. I disse år søges visionerne omsat til praksis, hvad der ikke alle steder forløber uden vanskeligheder. Men der findes veje frem.

Som skoleleder og psykolog var jeg skeptisk, da øget inklusion kom på dagsordenen for nogle år siden. Smart ord for besparelse, tænkte jeg.

Men da jeg erfarede, hvordan den kommune, jeg arbejder i, ønskede at gribe det an, blev jeg fortrøstningsfuld. Her blev inklusion bl.a. defineret som det, at den enkelte føler sig som en værdifuld del af fællesskabet og har en oplevelse af at være en del af gruppen på en positiv og konstruktiv måde. Den enkelte skal kunne udfolde sin helt særlige personlighed i det fælles.

Inklusion kom for mig til at handle om at skabe gode fællesskaber, hvor alle kan trives: hver eneste elev skal jævnligt have en oplevelse af at være god til noget sammen med andre. Det kan selvsagt være vanskeligt i praksis, men er dog en vision og et mål, der er værd at kæmpe for.

Med Stern som udgangspunkt

I mit første lederjob på en lille dagbehandlingsinstitution skulle jeg lede en personalegruppe og måtte finde ud af, hvordan det skulle gøres. Mine erfaringer og observationer med mennesker i grupper indtil da gik på, at når alle forstod, hvad der foregik, og kom rimelig godt ud af det med hinanden, så fungerede det, og man kunne nå det, man ønskede.

Fokus på, hvilke indsatser der skulle arbejdes med, udsprang af den fælles forståelse og intention, fordi det var meningsfuldt for alle. Alle kunne se vigtigheden af det, der nu skulle arbejdes med, og så lykkedes indsatsen. Der var enighed om, hvad der skulle ske, hvorfor, og hvad meningen var med aktiviteterne.

Udgangspunktet var Sterns (1998) teoretiske perspektiv. Hans antagelse om, at afstemning omkring opmærksomhed, intention og affekt er et grundvilkår i den menneskelige konstitution, har jeg videreført til at være et eviggyldigt element i alt samvær. Dette har givet mig mulighed for at arbejde med gruppepsykologi med et intersubjektivt udgangspunkt.

Jeg har lagt mærke til, hvad der sker, når alle i en klasse med ellers yderst adfærdsforstyrrede elever pludselig er engageret i undervisningen: Hvis alle er i godt og roligt humør, alle har deres opmærksomhed på undervisningens emne og aktivitet og alle er i disse øjeblikke med på selve meningen med at sidde i klassen og deltage i un-

dervisningen, så er alle med på at lære noget, og man har en rigtig god undervisning.

Med inklusion uddyber vi og stiller vi skarpt på meningen med at være i skolen og i klasserummet: Det handler ikke kun om at lære noget og tilegne sig faglig viden. Der tilføjes og tydeliggøres alt det intentionelle, der ligger i at føle, opleve og erkende sig som en del af gruppens fællesskab i klassen og på skolen. For at kunne arbejde udviklende med det giver det mening at se på de gruppepsykologiske processer.

Det gode fællesskab

Jeg vil hævde, at når der er en høj grad af den førnævnte harmoni til stede i en gruppe, og disse harmoniske øjeblikke er tilstrækkeligt mange og tilbagevendende til, at de danner et generelt indtryk af en relativt harmonisk gruppe eller klasse, så føler enkeltmedlemmerne sig inkluderet i et godt fællesskab. Det gode består, i at alle i mere eller mindre grad har en oplevelse af at tilhøre denne gruppe og være en reel del af fællesskabet. Dette "mere eller mindre" er naturligvis en elastisk definition ligesom "relativt harmonisk" er. Dog vil jeg hævde, at de fleste med sig selv kan placere deres oplevelse af fællesskabet i noget, der enten er godt nok eller ikke er godt nok.

Den harmoniske stemning i en gruppe kan beskrives som en oplevelse for den enkelte af en høj grad af intersubjektivitet sammen med de andre i gruppen. Dvs. at det enkelte menneske har sine særegne oplevelser af sig selv og verden, og disse oplevelser har en unik karakter, der er forbeholdt det enkelte menneske. Disse forskellige oplevelser af sig selv og verden kan så udveksles og dermed får man intersubjektivitet – en gensidig forståelse af sig selv og den anden.

For at kunne have harmoniske grupper og derigennem opnå øget inklusion, er det nødvendigt, at gruppens deltagere kan fremvise en vis portion relationskompetence. Som Susan Hart (2014) skriver, så er evnen til at selvregulere af særlig betydning. Denne udvikles og eksisterer gennem intersubjektivitet. Hvis nogle af klassens elever fx ikke har udviklet denne kompetence alderssvarende, da vil det straks blive vanskeligere for eleven at indgå i fællesskabet. Er der en eller flere elever, der ikke er i stand til på forventelig vis at regulere fx deres vrede, vil de ofte komme i konflikter med de andre elever og lærerne. Igen med Susan Harts ord: så er deres selvagens lav.

I en hvilken som helst klasse vil der være forskel på elevernes

selvagens. Med kravet om øget inklusion skal lærernes selvagens udvikles, så de bedre kan klare udfordringen med både den enkelte elevs evne til at indgå i den intersubjektive udveksling og skabelse af intersubjektivitet, samt hele klassens samlede mængde af intersubjektivitet.

Læreren træder ind

Vores virkelighed er sammensat af enkelte øjeblikke, der ordnes kognitivt i det enkelte menneske, for så at fremstå som større helheder. Det ændrer ikke ved, at der basalt set kun eksisterer enkeltstående øjeblikke, hvori der udveksles intersubjektivitet. Sådanne øjeblikke består altid af subjekternes opmærksomheder, intentioner og følelser, der konstant kommunikerer. Når vi er sammen med andre kan vi ikke ikke-kommunikere som Watzlawick (1967) skrev.

Kommer læreren ind i klassen efter et frikvarter, da har vi straks gang i kommunikationen: hun træder fx roligt ind i klassen, let smilende og med et kropssprog, der afspejler imødekommenhed og intentioner om at have lyst til at være i klassen. Her er der tale om en eksplicit og nonverbal kommunikation. Den vil være entydig, hvis læreren samtidig mener det inderst inde, er oprigtig, og ikke på et eller andet plan føler ulyst. De af eleverne der har bemærket hende, vil allerede her have opfattet dette. De er allerede i gang intersubjektivt.

Hun ønsker nu at give en fælles besked, der skal tjene til at kunne igangsætte den efterfølgende undervisning. Dette øjeblik består således af opmærksomheder, intentioner og følelser. Hun rømmer sig først, siger derefter ”Hej alle sammen”, og ”Nu skal I alle sætte jer ned og høre efter, hvad jeg vil sige.” Hun ser på de forskellige elever, og de, der ikke helt har haft deres opmærksomhed på hende, går hun stille og roligt hen til og berører venligt på skulderen (kommunikerer eksplicit og nonverbalt), så de bliver klar over, at de skal rette deres opmærksomhed mod hende. Lidt efter er alle stille og parate til at høre efter.

Hun har afstemt alles opmærksomhed mod sig selv, hun har klargjort intentionen (alle skal lytte til hende), og følelsesmæssigt har hun ikke skabt konflikter eller været vred på nogen. I stedet har hun nonverbalt kommunikeret en god stemning. Det kunne hurtigt have været anderledes, hvis fx to elever havde været i gang med et mindre skænderi. Hvis hun her skulle afstemme deres opmærksomhed mod hende, havde det sandsynligvis været nødvendigt først at finde ud af, hvad der tog deres opmærksomhed (skænderiets emne), løse konflikten og dermed sikre deres evne til at rette opmærksomheden mod hende. Yderligere kunne det være nødvendigt at gå ned til pigen bagerst, der sad og smågræd, da både hun og de klassekammerater, der sad i nærheden, naturligvis var optagede af det og derfor ikke havde deres opmærksomhed på læreren.

Den lærer der intuitivt er dygtig til denne for form klasseledelse, oppebærer en høj grad af selvagens og er relationskompetent. En sådan lærer vil sandsynligvis være rolig og sjældent gå i affekt og dermed være god til at bevare og bruge sin mentaliseringsevne. Det er denne kompetence, der skal i spil i de forskellige små situationer, i de enkelte øjeblikke.

”

Som skoleleder og psykolog var jeg skeptisk, da øget inklusion kom på dagsordenen for nogle år siden. Smart ord for besparelse, tænkte jeg.

> Som lærer er det vigtigt at forestille sig, at eleven som udgangspunkt altid gerne vil en positiv relation, et harmonisk samvær, og her efter tolke de forskellige handlinger ud fra denne intention. Eleven er derfor ikke nødvendigvis ude på at vise disrespect eller være en møgunge, fordi han eller hun gentagne gange ikke hører efter, når der spørges – eller på anden måde ikke kan efterkomme lærerens intention med det enkelte samværsøjeblik. Her vil læreren skulle afstemme elevens opmærksomhed, intention og følelsesmæssige tilstand hen imod sin egen. Og dette skal foregå på en måde, der inviterer til det og ikke forværrer disharmonien mellem de to.

På den anden side kræver det også, at læreren har en rimelig fornemmelse af egne opmærksomheder, intentioner og følelser. Hvis læreren fx kommer ind i klassen med hele sit selv fyldt op af en kæmpekøntflikt med en kollega to minutter forinden, kræver det gode evner udi selvregulering og nærværskompetence at være i stand til at være procesansvarlig for alle de andre subjekters følelser, opmærksomheder og intentioner.

Heldigvis giver klasserummet og timen gratis en mængde intentioner og opmærksomheder: De fleste ved, hvad der nu forventes, hvad intentionerne og opmærksomhederne nu skal være, når man er i et klasselokale og det har ringet ind.

Tilbud om inklusionssupport

Store Dyrehave Skole, som jeg leder, hører under Hillerød Kommune og fungerer som et skole- og udviklingstilbud for børn og familier med særlige behov. Den ekspertise, vi har oparbejdet om relationsarbejde mv., kan andre skoler i kommunen trække på, idet vi yder inklusionssupport.

Når vi kommer ud i folkeskolerne, arbejder vi med at bibringe lærerne viden om gruppens psykologi. Vi introducerer intersubjektiv gruppepsykologi for lærerteams som et redskab til større forståelse og indblik i elevernes implicite kommunikation – den, der ligger bag det umiddelbare. Tit sker den begyndende eksklusion af en elev, når man ikke forstår elevens adfærd (kommunikation). Vores tilgang handler om at forstå elevens inderste intentioner, som typisk ligger bag uroen eller de hyppige affektudbrud eller de mange konflikter.

Herefter arbejder vi med, hvordan lærerne kan sikre, at eleven føler sig mødt, dvs. at den enkelte lærer afstemmer sig efter eleven og sikrer, at lærer og elevs opmærksomheder, følelser og intentioner nærmer sig hinanden. Når eleven oplever sig bedre forstået, vil eleven have nemmere ved at følge lærerens intentioner. På denne måde bliver læreren i stand til at trække eleven hen imod undervisningen og skabe et mere harmonisk samvær. Der skabes en generel øget intersubjektivitet og dermed et øget fælleskab i klassen og reel inklusion.

Et andet og mere gruppeorienteret eksempel kan være en lærers høje faglige ambitioner, der ikke svarer til størstedelen af klassens ambitioner. De er måske i mindre grad fagligt interesseret og er fx grundet puberteten et helt andet sted i deres opmærksomhed og intention end det, der ligger i 'at komme i skole'. De vil være sammen med deres kammerater og dybest set hellere være på skaterbanen. De kan kun akkurat holde skolen ud på grund af frikvartererne.

For at skabe en harmonisk klassesituation må læreren tage udgangspunkt i, hvad eleverne synes er vigtigt, møde dem i det og her efter motivere og anspore dem til yderligere fokus på fagligheden. Ellers måske smartere: bruge denne tid i elevernes udvikling på at arbejde med den del af folkeskoleloven, der tilsiger at udvikle elevernes sociale kompetencer, da mange elever sandsynligvis er væsentlig mere interesseret i de forskellige sociale og emotionelle sammenhænge, de indgår i.

Det er i øvrigt ikke nyt: Den dygtige underviser har altid taget udgangspunkt i, hvad der interesserer eleverne, men her har jeg med andre termer forsøgt at forklare psykologien bag det.

Når vi arbejder med øget inklusion, vender vi også blikket mod lærerteamet som gruppe. Ofte kan vi opleve lærerteamet have store forskelligheder i forhold til opmærksomheder, intentioner og følelser. Er det tilfældet, vil inklusionsarbejdet starte med, at lærerteamets intersubjektivitet højnes, så deres indbyrdes gensidige forståelse bliver rigtig god og de kan få et harmonisk team, der som en enhed kan arbejde med og omkring eleverne. Dette vil ofte være et nødvendigt grundlag, for at det hele kan fungere.

Tilsvarende kan ledelsen og lærerne være disharmoniske, ligesom også forældregruppen og lærerne. Vores erfaring er, at det er bedst at begynde interventioner med at gå efter, hvor disharmonien er størst, for herefter at arbejde sig ind i det disharmoniske og afstemme gruppens medlemmer. Gruppen kan som antydning være alle interessenterne omkring undervisningen: forældre, lærer, elever, ledelse, PPR, pædagoger osv.

At arbejde mod en høj grad af intersubjektivitet er i sig selv værdiløst. Reelt at kunne praktisere det kræver en grundlæggende positiv og konstruktiv tilgang til mødet med andre mennesker. Man bliver nødt til at gøre det, man siger, når man arbejder med, at menneskers forståelse af hinanden skal øges.

Det er også vigtigt selv at evne en høj grad af selvagens. På Store Dyrehave Skole træner vi dette med mindfulness og vedvarende selvrefleksion via supervision og daglig integration af den intersubjektive gruppepsykologi. En vigtig grundintention i alt dette er ønsket om at sætte sig selv i spil – det at turde have en legende tilgang til sine tanker, følelser og handlinger med andre mennesker. Når man har denne tilgang, har man væsentlig bedre mulighed for at afstemme sig selv med de andre – både som kollega, lærer og psykolog, der arbejder med inklusion. ■

*Michael Ulrich, cand.psych.,
skoleleder på Store Dyrehave Skole, Hillerød Kommune*

LITTERATUR

- Hart, S. (2014). Hvis inklusionen skal lykkes. *Psykolog Nyt* 68(5), 16-19.
Stern, D. (1998). *Barnets interpersonelle univers*. Hans Reitzels Forlag, København.
Watzlawick, P., Beavin-Bavelas, J., Jackson, D. (1967). *Some Tentative Axioms of Communication*. In *Pragmatics of Human Communication – A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes*. W.W. Norton, New York.

Giv mig en blomst –

På en rejse til Oxford oplevede jeg byen i 'Inspector Morses fodspor', og en græsplæne ved et af de historiske colleges sendte mig til barndommens land. Guiden lod sig her teatralisk falde, imiterende Morse, da han fik et hjerteanfald. Pointen var ikke attacket, men hvad han overhovedet lavede dér? Græsset må nemlig ikke betrædes – akkurat som det var herhjemme i min barndom.

Græsplænen i Oxford satte flere billeder i gang og fik mig i tankerne hjem til den store græsplæne, der dækker det meste af min præstegårdshave, og til et smukt japansk æbletræ, der har vokset sig stort, siden jeg fik det af konfirmander for godt 20 år siden. Af holdet, der 'skræppede' meget, fik jeg et nøglebræt med gæs! Og jeg har flere sjove og kærlige tegn på en god tid sammen eller i det mindste en tid, der fik sin afslutning med konfirmationen.

Sådan var kulturen jo – også fra de hold, hvor man oftere måtte hæve stemmen. Måske på samme måde som nogen altid medbringer en værtindegave.

I dag oplever de fleste inden for min verden, at det er slut med æbletræer og kattetunger. Vi har det rart med konfirmanderne. De kommer frivilligt, og de fleste smiler næsten hver gang. Vi fornyer os til stadighed. Maler ikoner, pilgrimsvandrer og spiller stikbold, hvor man tilmed bliver levende igen, når man kan sit Fadervor.

Trods de mange tiltag, der rækker langt ud over kravene, opleves det åbentbart som en selvfølge og giver ikke anledning til særlig påskønnelse. Konfirmandforældre er bestemt glade og takker i kirkedøren efter konfirmationen. Nogle af dem ringer eller sender også en mail, men sjældent uden tilføjelsen: "Og så vil vi gerne have en kopi af prædikenen." Det er samme udvikling som ved andre kirkelige handlinger som bryllup og begravelser.

Oprigtig glad bliver man da, når man påskønnes i sit arbejde, og evangeliet skal ud i alverden. Men det er en tankevækkende bevægelse i tradition og generation. Fokus har flyttet sig, som i en almindelig besked på min telefonsvarer fra brudepar eller dåbsforældre in spe. Tidligere sagde man: "Vi prøver igen senere." I dag forventer man snarere at blive ringet op og søndag helst ikke for tidligt (!). Om det så er frem- eller tilbageskridt – tja?!

Klar besked

I dag er vi blevet forbrugere af alt, og det er, som om der ingen stopklods er for, hvad vi forventer. Jeg er jo ikke kulturforsker, men teolog og finder, uanset hvordan vi tolker det, også et udtryk for et menneskesyn.

Hvad angår gaverne, er det ikke dem i sig selv, der betyder noget, men det, de er

tegn på. Som kortet: "Tak for en sjov konfirmandtid" med navnene på og påskeliljer 'lånt' i min have. Eller holdet, der gav krammere, for kroppen husker som bekendt.

Tegn skal tydes, fordi de peger på det, der ligger bag, og som man ikke kan eller ønsker at sige med ord. En hunde-høm-høm i postkassen er lige så umisforståelig som blomster eller vin kan være et konkret bevis på taknemmelighed.

I kristendommen blev Ordet kød og tog bolig iblandt os en julenat for længe siden, og her var det ikke dem med gaverne, der var de første til at vise deres glæde og taknemmelighed. Det var de fattige, tomhændede hyrder, og Maria gemte hvert ord i sit hjerte.

Ordet skaber, hvad det nævner, og kærlighedsytringer får krop, når de følges af knus. En krammer gør glad og giver velvære. Det gør vingaven også. For selv om den er billig og smager som rævepis, er dråberne Chablis for hjertet.

Fremskridt eller ej – tja ... "Tak er kun et fattigt ord" er stadig et Giro 413-hit. Et andet tegn i tiden er så, at vi takker som aldrig før, og tak for det! Jeg kan bare også godt lide: "Giv mig en blomst, mens jeg lever!" ■

*Lene Bischoff-Mikkelsen
Sognepræst i Agedrup, Odense, supervisor*

KLUMMEN (LAT. COLUMNNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.

Raske søger mental sundhed

Flere vælger at beskæftige sig med mental sundhed, før det går galt. Det er erfaringen hos psykolog Niels Baden, som samarbejder med det offentlige sundhedscenter i Randers om at forebygge psykisk sygdom.

Mental sundhed kommer stadig højere på dagsordenen, og det er vel efterhånden en udbredt opfattelse, at opskriften på sundhed ikke kun består af regelmæssig motion krydret med vitaminrig kost.

Begrebet om den mentale sundhed har flyttet sig fra at dreje sig om en tilstand, man opnår efter behandling af psykiske udfordringer, til at være noget, der vedkommer flertallet. Sundhedsstyrelsen præsenterede således i 2012 en forebyggelsespakke med ordlyden: ”Der er lagt vægt på mental sundhed som et positivt begreb, som rummer mere end fravær af psykisk sygdom”.

At noget er i bevægelse, er en oplevelse, der deles af cand.psych. Niels Baden. Han har sin psykologpraksis på Randers Sundhedscenter og bliver hyppigt inviteret til at dele sin faglige ekspertise i forbindelse med offentlige initiativer til fremme af den mentale sundhed.

- Det er stadig mest udbredt, at psykologen først møder mennesket, når behovet for behandling opstår. Men sådan behøver det ikke at være, mener han.

Niels Baden sætter pris på, at han også har mulighed for at arbejde med oplysning og forebyggelse. Han har blandt andet deltaget i en foredragsrække, som satte fokus på mental sundhed med emner som ”Sunde tanker” og ”Har jeg stress?”, og pladserne til oplæggene er simpelt hen blevet revet væk.

- Jeg oplever en tydelig bevægelse imod, at flere mennesker vælger at beskæftige sig med deres psykiske velfærd, før det går galt. Det åbner folks øjne for en anden værdi i psykologiske konsultationer.

- Det præsenterer en anden dimension i psykologens arbejde, at mennesker kan se en værdi i gå ind ad psykologens dør, selv om de ikke er diagnosticeret med en behandlingskrævende psykisk problemstilling.

Almenmenneskelige udfordringer

Niels Baden peger på flere grunde til, at interessen for mental sundhed er stigende i samfundet. For det første er psykiske lidelser mere og mere udbredt i befolkningen – livstidsprævalensen for depression er således helt oppe på 17 procent – for det andet er nogle for-

FOKUS PÅ MENTAL SUNDHED

Tidligere i år udgav Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse publikationen "Sundere liv for alle". Heri uddyber ministeriet regeringens syv nationale mål for danskernes sundhed de næste ti år og to ud af disse syv mål sætter fokus på mental sundhed. Mål 2: "Flere børn skal trives og have god mental sundhed". Mål 3: "Flere voksne skal trives og have god mental sundhed".

mer for mentale udfordringer almindeligt forekommende for de fleste, og flere bliver bevidste om, at det er noget, de kan arbejde med.

- Når jeg holder foredrag, lægger jeg megen vægt på, at det er almenmenneskeligt, at man i perioder kan falde ind i et negativt tankemønster og være nedtrykt, og at det ikke er noget, man skal lade sig skræmme af.

- Jeg møder i disse sammenhænge en broget forsamling, både psykisk udfordrede personer, fagpersoner og almindeligt interesserede. Og tilslutningen tyder på, at mange mennesker har et ønske om generelle retningslinjer og redskaber til, hvordan de kan håndtere og hjælpe sig selv med de mentale udfordringer, som tilværelsen byder os, siger Niels Baden.

Positiv indgangsvinkel øger interessen

En anden forklaring på den store interesse er ifølge Niels Baden de overskrifter, som foredragene bærer; blandt andet "Positiv psykologi i hverdagen", "ACT – et værdibaseret liv" og "Lykke og livskvalitet". Den positive tilgang er i sig selv en invitation.

Privatpraktiserende psykologer over hele landet kan ifølge Niels Baden med fordel gøre noget tilsvarende. Emnevalget er med til at skabe interesse hos mange borgere.

- Det handler om at gøre folk interesserede i at arbejde med deres mentale sundhed, før det går galt – og her kan det hjælpe at fokusere på almenmenneskelige og overvejende positivt formulerede emner, som folk kan forholde sig til og får lyst til at bruge tid på. ■

Marie Have Qvist, journalist, Randers Kommune

Der kan tegnes et broget billede af psykologers arbejdsvilkår i kommunerne. Frihed i arbejdstilrettelæggelsen og respekt for psykologens faglighed i den ene kommune står over for mangel på samme i den anden.

UDFORDRINGER OG MU

S idder vi tre psykologer fra Kolding Kommune ved dette bord? Så er der vist basis for at danne en erfagruppe. Sådan lød det fra en psykolog, efter at hun havde studeret navneskiltene på sine bordfæller.

Muligheden for at dele fælles faglige udfordringer og erfaringer med andre psykologer gav stort fremmøde, da Kommunalt Ansatte Psykologers Sektion, KAPS, i sidste måned holdt temamøde. Hensigten var at skabe netværksmuligheder for de kommunalt ansatte psykologer på voksenområdet og at diskutere de faglige udfordringer og muligheder.

- Vi føler i sektionen, at vi har forsømt voksenområdet, og vil gerne give jer mulighed for at organisere jer. Når man arbejder alene, kan det både være svært at få anerkendt og anvendt fagligheden, sagde formand for KAPS, Niels Morre. Og Lotte Sønderby, der var medarrangør, tilføjede, at mødet skulle bruges til at inspireret af hinandens arbejdsområder og styrke den tværfaglige forståelse.

Og tværfagligheden gik deltagerne ikke forgæves efter med

psykologernes spredning på områder som HR, organisation og ledelse, mental sundhed, misbrug, socialpsykiatri, beskæftigelse, geronto og demens samt hjerneskade og rehabilitering.

Udfordringer og muligheder

Mødet igennem blev der på kryds og tværs diskuteret arbejdsliv, udfordringer og muligheder. Der var store forskelle mellem kommunerne, inden for de forskellige arbejdsområder og fra arbejdsplads til arbejdsplads. Det at være ene-psykolog blandt mange fagligheder viste sig fx i mangel på sparring og supervision og mangel på forståelse, fx for at den terapeutiske samtale ikke kunne foregå i hjørnet af et fællesrum. Flere oplevede misforståelser om deres kompetencer og savnede psykologfaglig ledelse.

Andre udfordringer handlede om tid og penge: For lidt tid. ”Konstante” besparelser – en arbejdsplads fx var på sin fjerde omstrukturering på få år. Et andet sted oplevede man en politisk ledelse, der frarådede psykologen at beskrive de reelle behov, hvis kommunen alligevel ikke ville give penge til det. Endelig pegede

① HVAD Laver I
② De Psykologfaglige opgaver.
→ muligheder ?
→ udfordring ?

- ORGANISATORISK
- Tverrfagligt
- Psykologfagligt.

FOTOS: PRIVATFOTOS

LIGHEDER

adskillige på opgaveglidning til ergoterapeuter, der overtog psykologopgaverne, mens psykologer på deres side bevægede sig ind på speciallærernes gebet.

Den omvendte oplevelse var også til stede. En pegede på, at man skulle stå fast på sin ekspertviden og passe på ikke at fastholde karikaturen af psykologen, med hovedet på skrå og med fornærmet mindreværd. En deltager var i en velfungerende sagsbehandlergruppe, skulle ikke kæmpe for sin faglighed og mente, at mange af de problemer, der blev skitseret, lød som ledelsesproblemer: "Det at være alene-psykolog er ensomt til tider, men også en stor frihed", sagde hun. Også denne tilgang blev delt af flere.

Blandt mulighederne pegede en gruppe på, at der mangler psykologer i psykiatrien, og at de social-psykiatriske tiltag sparer mange penge i hospitalssystemet. Geronto-gruppen opfordrede på sin side til at søge job, der ikke nødvendigvis står psykolog på, for at dække behovet for psykologsamtaler om eksistentielle, fysiske, mentale og sociale tab til et tiltagende antal ældre på antidepressiv medicin. >

> Ord på fagligheden

- Der er en udbredt forestilling om, at psykologer bruger 90 procent af deres tid på at have en-til-en samtaler med klienter. At de er besværlige, at de finder problemer, og at de ikke svarer på det, der spørges om. Men vi bruger 90 procent af tiden på undervisning af borgere og personale, supervision, tværfaglig koordinering, metodeudvikling. Vi løser problemer, og vi er både gode til at spotte borgerens problemer, til at finde handlemuligheder og til at formidle viden til jobkonsulenter og andre samarbejdspartnere.

Sådan opsummerede Diana Andersen de drøftelser, der var ført blandt psykologerne ansat i beskæftigelsesindsatsen i diverse kommuner. Efter mødet sagde hun om sit eget arbejdsliv som ene-ansat psykolog på Revaliderings-centret Aalborg:

- Da vores målgruppe er psykisk sårbare unge, hvoraf otte ud af ti har en eller flere psykiatriske diagnoser, er min psykologfaglighed konstant i spil. Jeg bruger min viden om psykiske diagnoser i forhold til psykoedukation af både borgere, pårørende og kolleger. Jeg bruger mine kompetencer inden for relationsskabelse og rammedannelse i en-til-en samtalerne med de unge.

- Ligeså bruger jeg mine kompetencer inden for processtyring i den tværfaglige koordinering. Jeg bruger min forståelse af gruppedynamikker og -processer i forhold til forståelsen af reaktions- og handlemønstre. Og jeg inddrager mit netværk og bruger mit kendskab til det psykologiske arbejdsfelt i forståelsen af, hvorfor nogle processer går i stå i overgangen mellem fx det kommunale og det regionale.

Diana Andersen løser også ikke-psykologopgaver, og det synes hun er helt OK:

- Men jeg overvejer altid, hvad det kan have af konsekvenser, og hvad der giver mening. Vi er et ret lille sted, så jeg laver kaffe, hjælper med it-problemer og får printeren til at makke ret, ligesom mine kolleger gør. Alt, der kan få hverdagen til at køre nemmere for os alle sammen. Vi har fokus på at gøre det, der giver mening, så der ikke er en ung, der ikke er hånd over. Jeg har også en gang hentet og bragt en ung, der skulle betale et depositum til sin lejlighed, fordi det var mig, der kunne.

Diana Andersen mener, at det ud over de faglige opgaver i det hele taget gør en forskel at have en psykolog i teamet.

- Det giver en ro for både borgeren og fx rådgiveren, fordi jeg har en forståelse for de psykologiske processer og for, om de krav, vi stiller, rent faktisk kan gøre noget for at understøtte de processer, borgeren gennemlever. Jeg har ikke været nødt til at skabe respekt om min faglighed. Tværtimod arbejder vi ud fra en gensidig respekt. Men vi har brugt en del tid på at lære hinanden at kende, og jeg på at finde de opgaver, det er meningsfyldt jeg har, og som giver mig energi.

Psykologkampagnen II deltog

Med på mødet var også projektleder i Psykologkampagnen II, cand. psych. Line Fleckenstein Andersen. Kampagnen har i disse år sin vægt på det offentlige område.

BAGGRUND

KAPS' temamøde blev afholdt i Odense 10. september 2014 med mere end 50 fremmødte kommunalt ansatte psykologer på voksenområdet. Målet var at skabe netværksmuligheder og at diskutere faglige udfordringer og muligheder, som psykologerne kan opleve som ofte eneste ansatte psykolog blandt andre faggrupper.

Om Psykologkampagnen II: se artiklen "P-II", *Psykolog Nyt* 13/2014. Artiklen kan hentes på www.dp.dk.

- Det er rigtigt interessant for os at være med i dag, siger Line Fleckenstein Andersen. Psykologkampagnen bunder jo på den ene side i den beskæftigelsesmæssige udfordring, at der i de kommende år kommer en nettotilvækst på 300 psykologer pr. år. På den anden side er der også et godt momentum for beskæftigelse på en række områder, som psykologernes kompetencer kan tale direkte ind i. Det gælder især på områder som PPR, ældre, beskæftigelse og misbrug, siger hun.

- Udfordringen bliver at dokumentere, at det vil skabe effekt på både bundlinjen og i kvaliteten at bruge psykologer til at undrede, undervise, supervisere, organisere osv. Vi skal gøre politikere centralt og lokalt opmærksomme på, hvad psykologernes bidrag vil betyde for kvalitet og besparelser, og vi skal påvirke lovgivning og politikudvikling samt ledere i områderne til at ansætte psykologer.

- Men Psykologkampagnen skal også skabe interesse blandt psykologerne for at anvende faget på innovative måder på allerede kendte arbejdsområder. Det er hundedyrt, hvis psykologer arbejder med borgeren en-til-en i en terapeutisk ramme. Det er nogle gange påkrævet, men psykologerne skal tænke med i den økonomiske diskurs og finde andre måder at hjælpe borgeren. Det sker mange steder – men vi er oppe mod en fordom om, at psykolog er det samme som langtidsterapi og derfor koster mange penge. Hvis vi ikke går med her, bliver vi sat af toget, sagde Line Fleckenstein Andersen.

- Psykologerne skal, som det også er fremgået af debatten på temamødet, først og fremmest se på, hvilken forskel de kan gøre i den samlede opgaveløsning, og hvordan de gør det. Det er mere end snak om psykologfaglighed vigtigt for borgeren, samarbejdspartnere, lederen og beslutningstageren. ■

Nana Lykke, webredaktør

Cecilie Cornett; Klaus Bakdal:

✘ **Befri samtalen.**

Samtalen er et meningsfuldt professionelt møde, der skal have effekt. Her en grundbog, der både kan læses som et samlet bud på en helt ny måde at tænke samtalepraksis på og som et opslagsværk med masser af muligheder for punktvis opslag til inspiration og passende forstyrrelser. Bogen vil skabe virksomme og smidige professionelle samtaler – for ledere, konsulenter, fagprofessionelle, undervisere, studerende, medarbejdere uanset branche og sektor.

Dansk Psykologisk Forlag, 2014, 240 sider, 299 kr.

William R. Miller; Stephen Rollnick:

✘ **Den motiverende samtale.**

Formålet med den motiverende samtale er at overvinde ambivalensen ved forandring, men det er klientens opgave, ikke rådgiverens, at sætte ord på den og løse den. Den motiverende samtale er en rådgivningsteknik snarere end en bestemt terapi eller behandling. I stedet for at benytte overtalelse, konfrontation eller tvang bygger Den motiverende samtale på at identificere og mobilisere klientens indre værdier og mål i fremkaldelsen af motivation. 2. udgave

Hans Reitzels Forlag, 2014, 556 sider, 450 kr. indb.

Jaakko Seikkula; Tom Erok Arnkil:

✘ **Åben dialog i relationel praksis.**

Målet er at vise de muligheder, dialogen indeholder gennem en række konkrete eksempler og problemstillinger. De professionelle opfordres til at tænke mindre på, hvilke interventioner det er muligt at gøre, og mere på, hvordan de kan være til stede for dem, som har behov for hjælp. Det er i følge forfatterne nøglen til god dialog: At være til stede i øjeblikket – at lytte til, hvad andre siger, og være opmærksom på, hvordan de siger det.

Akademisk Forlag, 2014, 248 sider, 299 kr.

Sonja Lyomirsky:

✘ **Myterne om lykke.**

Vores liv er styret af bestemte forestillinger om lykke og tror, at vi bliver lykkelige, når vi fx finder den rigtige partner, det rigtige job eller kommer til penge. Og at det medfører stor ulykke, hvis vi bliver skilt, mister jobbet eller bliver ramt af sygdom. Forfatteren viser ud fra den nyeste lykkeforskning, at vi tager fejl af lykken og ulykken og er styret af fastlåste forestillinger. I virkeligheden er vi beskyttet af vores psykologiske immunsystem, og det kan vi lære meget af i de vigtige valg i livet.

Dansk Psykologisk Forlag, 2014, 304 sider, 299 kr.

Jónas Gústafsson (red.):

✘ **Livshistoriefortællinger – nøglen til livet.**

Om livshistoriefortælling som metode i psykosocialt rehabiliteringsarbejde. Metoden sætter skaber sammenhæng i et menneskes samlede liv. Den syge ses som et helt menneske, hvor den dominerende fortælling ikke primært omhandler sygdom. Fortællearbejdet kan hjælpe videre i en recoveryproces og være med til at bryde en sygdomsfortælling, som ellers let kan blive den dominerende selvopfattelse hos mennesker, der er i langvarig kontakt med behandlingssystemer og sociale tilbud.

Frydenlund, 2014, 182 sider, 249 kr.

Ivan Højgaard Hansen:

✘ **Mindfulness og yoga i helingen af PTSD.**

Viser, hvordan man med succes kan bruge mindfulness og yoga sammen som metode til at fremme heling hos mennesker, der lider af PTSD. Kombinationen af mindfulness og fysiske øvelser fra yogaen har vist sig at afstresse den PTSD-ramtes nervesystem på en måde, som kan være vanskelig at opnå ved hjælp af samtaleterapi alene.

Frydenlund, 2014, 85 sider, 199 kr.

NYE BØGER

præsenterer de nye bogudgivelser primært inden for det psykologiske område. Det redaktionelle princip er at søge inspiration til omtalen fx i forlagenes pressemeddelelser. En omtale er en omtale – ikke redaktionens anbefaling af bogen.

Prisangivelserne er vejledende.

Mit urolige barn

Skilsmissetema under behandling for børn og unge. De svære følelser bliver behandlet med fin psykologisk indsigt og med humor i Inge Duelund Nielsens roman.

Bogen "Mit urolige barn" rammer med stor præcision og relevans ned i en brydningstid, hvor der opleves store udfordringer for børn, forældre og skoler (eller børnehaver). Bogen er skrevet som en guide til forældre, men den kan i høj grad anvendes af pædagogisk personale og psykologer, både i vejledningen af forældre og som vejledning i pædagogisk praksis.

I de seneste år har debatten huseret omkring den stigende diagnosticering af urolige børn og dennes betydning for børnene. Helle Kjærgård tilbyder med sin bog alternative handlemuligheder til forældre. Dette kan ikke alene hjælpe børnene, men også støtte forældrene i at skabe et godt familieliv med urolige børn.

Bogen rummer konkrete redskaber til at blive mere tydelig med, hvad der betinger uroen, og lige så vigtigt fokuseres der på, hvornår det urolige barn klarer sig godt. Ydermere tør Helle Kjærgård udfordre dagens forældreidealer ved at hjælpe med dannelse af realistiske forventninger til såvel det urolige barn som familielivet.

Til glæde for både forældre og fagfolk kommer Helle Kjærgård med gradueringer af flere begreber som bl.a. uro, stress og struktur. Det giver et fælles sprog at tale ud fra samt en bredere forståelse. Ud fra disse gradueringer og bogens anvisninger, bliver det muligt at gennemskue, hvad der skaber urolig adfærd hos det enkelte barn, og hvordan man kan arbejde med dette.

Opslagsværk og helhed

Bogen er inddelt i fem grundlæggende temaer i børneopdragelse – Samvær, Struktur, Stimulering, Søvn og Sund kost. Det beskrives, hvordan forskellige samværsformer understøtter urolig adfærd, og hvorledes det ofte er barnet, der bliver bærer af problemet. Derfor kommer bogen med flere forslag til, hvordan

man kan ændre de voksnes samvær med barnet og derigennem understøtte det positive samvær og den rolige adfærd. Bogen er rig på eksempler, som beskriver de forskellige typer af uro, men understøtter også det faglige indhold og gør det genkendeligt for forældre med urolige børn.

"Mit urolige barn" er skrevet, så den er forståelig for alle i kontakt med urolige børn eller deres forældre, og de populære begreber som struktur og tydelighed beskrives og anvendes. Temaerne Struktur og Stimulering behandles med konkrete eksempler på, hvor der kan laves forandring for at mindske den urolige adfærd og understøtte barnets udvikling og trivsel. Søvn og Sund kost er basale grundsten i børns udvikling, og i mange familier – ikke kun med urolige børn – bliver sengetid og spisetid en kampzone frem for en hyggelig stund. Bogen beskriver vigtigheden af tilstrækkelig mængde søvn og sund kost for hjernens udvikling, og der gives ideer til, hvordan små forandringer og realistiske forventninger kan afhjælpe de urolige situationer.

Bogen fungerer fint som et opslagsværk, og samtidig giver den en bred indføring i begrebet uro, når den læses i sammenhæng. Flere steder i bogen er der tekst markeret med blå skrift, som kan fungere som udgangspunkt for en dialog mellem eller med forældre, hvilket gør det nemmere at komme i gang.

Helle Kjærgård formår i den grad at ramme "spot on" på de forskellige aspekter af vanskeligheder med urolige børn. Med sin faglige tyngde og brede erfaring giver hun læseren forståelse for årsager til børns urolige adfærd og muligheder og energi til at skabe forandring for børnene. Hun har en fornem formidlings-evne, hvilket giver en spændende og berigende læseoplevelse, og ikke mindst kan man mærke den store omsorg, Helle Kjærgård har for disse urolige og utrolige børn og deres forældre. ■

Kathrine Dam Andersen

BOGDATA

Kjærgård Helle: "Mit urolige barn – guide til en bedre hverdag". Bogforlaget Frydenlund, 2014. 208 sider. 269 kr.

Tab og sorg

En indføring i modeller i forståelsen af sorg og sorginterventioner. Disse to elementer udgør hovedbestanddelene i en ny bog, som retter sig mod professionelle.

Det sker ofte, at der udkommer bøger, som berører emnet tab og sorg. Oftest er det portrætbøger, der går tæt på folk, som har mistet en pårørende, eller som står over for selv at skulle herfra inden så længe. Det resulterer ofte i et kvalitativt og følelsesladet billede af sorgens landskab.

“Tab og sorg” af psykolog Mai-Britt Guldin er anderledes. Det er en grundbog for professionelle. Den inddrager teori og empiri i udlægningen og forståelsen af sorgprocesser og giver et bud på, hvordan professionelle kan benytte denne viden til at hjælpe sørgende. En tilgang til dette område, der har været savnet i den danske faglitteratur indtil nu.

Bogen er i to dele. Den første del giver en indføring i centrale teoretiske modeller i forståelsen af sorg. Den giver et historisk rids og et godt overblik over forskellige måder at forstå sorg på, og hvordan disse har udviklet sig, i takt med at psykologien har flyttet sig. Sorg fremstilles som en kompleks proces, hvor mange forskellige individuelle faktorer spiller ind. Forskellige afgrænsninger og definitioner i feltet belyses og diagnostiske overvejelser og deres betydning for behandling diskuteres.

Den anden del beskæftiger sig med sorgintervention. Her behandles indikationer for, niveauer og effekt af sorginterventioner. Centrale temaer i sorgintervention omkring blandt andet tilknytning og følelsesmæssig forbundethed, følelsesmæssige ressourcer og eksistentielle dimensioner inddrages sammen med korte beskrivelser af forskellige kendte evidensbaserede interventionsmetoder og et forslag til kliniske retningslinjer for sorgstøtte.

Inspirerende og velskrevet

Bogen er spækket med små cases og begrebsafklaringer, der sikrer, at stoffet formidles levende og kompetent til læseren.

Hvert kapitel indledes med en oversigt over, hvad det pågældende kapitel omhandler, og ender med et kort tilbageblik, hvor

der samles op på de vigtigste pointer. Det giver et godt overblik og en god følelse af, at man hele tiden bliver fulgt på vej af en kyndig guide, der er opmærksom på skærene i sorgens forskelligartede landskab og dets individuelle natur samt at formidle en dybere forståelse af disse.

“Tab og sorg” er en inspirerende og velskrevet bog. På én gang udfordrende og vejledende. Den kommer ind på, at det er en myte, at sorg går over, hvis den bliver bearbejdet. Ligeledes er det en myte, at en bestemt form for bearbejdning er hensigtsmæssig for alle, da det er individuelt, hvordan man kommer igennem sorgen. Sorg tager den tid, sorg tager. Bogen giver en vejledning i, hvad vi som professionelle skal være opmærksom på, nemlig de situationer, hvor sorg risikerer at gå over i en kompliceret sorg, hvor der kan være traumer involveret, og hvor et sorgforløb kan medvirke til en depression.

Bogen vil især kunne bruges af professionelle, der arbejder med mennesker ramt af sorg, og af studerende, der vil lære mere om tab og sorg og om, hvordan man arbejder professionelt hermed. Men også mennesker berørt af sorg vil kunne finde en dybere forståelse af, hvad det vil sige at være i en sorgproces, hvad der er almindeligt for den, og hvilke tegn det kan være godt at være opmærksom på i forhold til overvejelser om at søge hjælp. ■

*Martin Laursen og Anne Ræbild
psykologer ved Det Palliative Team i Vejle*

BOGDATA

Mai-Britt Guldin: “Tab og sorg. En grundbog for professionelle”. Hans Reitzels Forlag, 2014. 320 sider. 300 kr.

KREDSE

Kreds Roskilde

▣ **Fyraftensmøder**

Kreds Roskilde afholder to fyraftensmøder med et anderledes tilsnit. Vi giver ordet frit ved at lægge emner og indhold ud til kredsens medlemmer: Hvad optager jer lige nu, og hvad brænder I for! Det kan være en idé, et udviklingsprojekt, en udsendelse på radio eller tv eller måske noget helt femte, som har sat tanker i gang hos jer eller noget helt syvende. Ideen er også, at I får mulighed for at møde hinanden og netværke på tværs af felter og geografi.

Møderne finder sted torsdag 23. oktober og torsdag 18. december, begge dage kl. 17-18.30. Sted: Roskilde Rådhus, Rådhusbuen 1, Roskilde.

I øvrigt opfordres medlemmerne til at oprette en netværksprofil og bruge kredsens netværksrum i www.mitdp.dk til at tjekke arrangementer, kontakt til kredsstyrelsen og til at netværke.

Susanne Zajac

Kreds Nordjylland

▣ **Fyraftensmøde: Dialog med Dansk Psykolog Forenings bestyrelse**

Kom og mød Psykologforeningens formand, Eva Secher Mathiasen, til en diskussion om udfordringer for psykologfaget nu og i fremtiden. Hvad ser I som psykologer at de store udfordringer er?

På mødet deltager også projektleder, cand.psych. Line Fleckenstein Andersen, Psykologkampagnen, og chefkonsulent Niels Kjeldsen fra sekretariatet. En del af drøftelsen vil derfor kunne handle om jobskabelse i det offentlige og ikke mindst jeres vilkår som ansatte. Udgangspunktet for mødet er dog, hvilke udfordringer I ser og gerne vil diskutere.

Tid og sted: Mandag 20. oktober 2014 kl. 17.00-19.30 i Magisterforeningens lokaler, Østerågade 19, 3. sal, Aalborg (over Jensens Bøfhus).

Kirstine Louise Bruun Larsen

SELSKABER

Psykologfagligt Selskab for Autisme

▣ **Generalforsamling**

Generalforsamling for selskabets medlemmer afholdes mandag 3. november. Tidspunktet er rettelig kl. 19-20, stedet er Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø. Dagsorden vil fremgå af vores hjemmeside.

Tilmelding til ps.autisme@gmail.com nødvendig senest 8 dage før på grund af traktementet.

Selskabsstyrelsen

Psykologisk Selskab for Forskningsmetodologi

▣ **Foredrag**

Erfaringer med anvendelse af ProPerson-testen i forbindelse med gruppeprocesser v/cand.psych. Jane Bruun, dr.phil., Benny Karpatschhof og cand.pæd.psych. Carsten Rosenberg Hansen. Ud fra en case belyses det, hvordan man kan gøre brug af ProPerson i en situation med knappe ressourcer og kun lidt tid til rådighed.

Tid og sted: Onsdag 29.oktober 2014 kl. 19.30-22 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø. Gratis for selskabets medlemmer. Årligt kontingent er 100 kr. (50 kr. for studerende). Man kan melde sig ind ved arrangementerne.

Tytte Hetmar

Selskab for Børnesagkyndige

▣ **Generalforsamling og seminar**

Der indkaldes til generalforsamling i Selskab for Børnesagkyndige 14. november kl. 17.45, Hotel Comwell Kongebrogaarden, Kongebrovej 63, Middelfart.

Dagsorden iht. vedtægterne. På valg til styrelsen er Ida Møller, Flemming Jensager og Michael Kaster (alle genopstiller). På valg som suppleanter er Knud Hjulmand og Pia Scheuer (begge genopstiller). Forslag til dagsordenen skal være styrelsen i hænde senest fredag 24. oktober 2014 på michael@kaster.eu.

Generalforsamlingen afholdes som en del af selskabets seminar med Ph.D. og

klinisk psykolog Saara Salo, der underviser i Emotional Availability Scales (EAS).

Medlemmer af selskabet, der har tilmeldt sig seminaret, er automatisk tilmeldt generalforsamlingen og den efterfølgende middag. Har man ikke tilmeldt sig seminaret, men ønsker at deltage i generalforsamlingen og middagen på hotellet, så skriv til michael@kaster.eu. Deltagelse i generalforsamlingen er gratis, mens man selv betaler for middagen.

Michael Kaster

SENIORTRÆF

Én gang psykolog – altid psykolog?

Efterårets 2. Seniortræf afholdes lørdag 25. oktober 2014 kl. 10.30-13.30 – som vanligt i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, København Ø.

Det at være psykolog indebærer stort engagement i hele arbejdslivet, men er det også et livslangt engagement? Hvad sker der, når vi trækker os tilbage til en roligere pensionisttilværelse? Hvordan tackler vi hver især at slippe faget? Hvis vi slipper det?

Kom og deltag i debatten om at være psykolog på pension – del ud af dine erfaringer og få indblik i, hvordan dine psykologkolleger håndterer pensionisttilværelsen.

Af hensyn til oplysning om dørkode og bestilling af smørrebrød skal tilmelding ske til Heidi Strehmel, tlf. 35 26 99 55, senest onsdag den 22. oktober 2014.

Nina Koeller &

Anne O. Wilhelm-Hansen

Kommende kurser i kursusprogrammet 2014

Det er vigtigt at tilmelde sig kurserne inden til- og afmeldingsfristens udløb, idet der umiddelbart efter denne frist tages stilling til, om kurset kan iværksættes. Tilmeldingsfristen kan ses på det enkelte kursus på www.dp.dk - kursusprogram 2014. Tilmelding foregår via "Mit-DP". Er der mindre end 3 uger til kursusstart, kontakt kursusafdelingen for tilmelding til kurserne.

› Funktionel neuroanatomi/ human neurobiologi

Tid og varighed

Mandag 6. oktober – tirsdag 7. oktober og mandag 24. november – tirsdag 25. november 2014.
Varighed: 24 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København. Eksternat.

Pris

6.900,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist

25. august 2014.

Underviser

Jesper Mogensen, mag.art., professor, leder af UCN, direktør for ReCBIR.

Godkendt til Specialistuddannelserne i gerontopsykologi, klinisk børneneuro-psykologi, klinisk børnepsykologi, klinisk neuropsykologi, psykopatologi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.11., 24 timer.

Kursusnr.: 140311.

› 17.5. Intervention i grupper og organisationer

Tid og varighed

Mandag 3. november – onsdag 5. november 2014.
Varighed: 18 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København. Eksternat.

Pris

5.825,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist

22. september 2014.

Underviser

Trine Lindemark, cand.psych., specialist i arbejds- og organisationspsykologi.

Godkendt til Specialistuddannelse i arbejds- og organisationspsykologi: 17.5., 18 timer.

Kursusnr.: 141705.

› 3.12. Neurokemi

Tid og varighed

Torsdag 6. november – fredag 7. november 2014.
Varighed: 12 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København. Eksternat.

Pris

3.850,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist

25. september 2014.

Underviser

Carsten Bjarkam, lektor, ph.d., læge, cand.med.

Godkendt til Specialistuddannelserne i klinisk børneneuropsykologi, klinisk børnepsykologi, klinisk neuropsykologi, psykopatologi og pædagogisk psykologi: 3.12., 12 timer.

Kursusnr.:140312.

› 3.99. Supervision af andre faggrupper II – Metodisk og dialogisk fokus for din praksis

Tid og varighed

Mandag 17. november – tirsdag 18. november 2014.
Varighed: 12 timer.

Sted

Arosgården, Aarhus, Eksternat.

Pris

3.850,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist

6. oktober 2014.

Underviser

Benedicte Schilling, cand.psych., specialist og supervisor i klinisk børnepsykologi.

Godkendt til Specialistuddannelserne i arbejds- og organisationspsykologi, gerontopsykologi, klinisk børneneuro-psykologi, klinisk børnepsykologi, klinisk neuropsykologi, psykopatologi, psykoterapi, psykotraumalogi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.99., 12 timer.

Kursusnr.: 1403992.

› 3.21. Ledelse og organisation

Tid og varighed

Mandag 8. december – tirsdag 9. december 2014.
1. og 3. dag kl. 10.00-17.00 og 2. og 4. dag kl. 9.00-16.00.
Varighed: 12 timer.

Sted

Dansk Psykolog Forening, København. Eksternat.

Pris

3.850,- ekskl. moms.

Til- og afmeldingsfrist

14. august 2014.

Underviser

Thomas Lundby, cand.psych., specialist i arbejds- og organisationspsykologi.

Godkendt til Specialistuddannelserne i arbejds- og organisationspsykologi, klinisk børneneuropsykologi, klinisk børnepsykologi, klinisk neuropsykologi, psykopatologi, pædagogisk psykologi og sundhedspsykologi: 3.21., 12 timer.

Kursusnr.: 140321

OM KURSERNE

Yderligere informationer om kurserne, kursusformål, indhold m.m. kan ses på www.dp.dk - kursusprogram 2014. Tilmeldinger til kurserne foregår via log ind på "Mit DP" indtil 3 uger før kursusstart. Herefter foregår tilmeldingen til kursussekretær Gitte Jensen, gje@dp.dk eller Annette Gottlob, ang@dp.dk.

SORG, KRISE og TRAUMER

Art Freemann & Melissa Flint

For terapeuter der arbejder med klienter i krise

Tid: 13. og 14. november (9.00 – 16.30)
Sted: København (centralt)
Pris: 3.800 kr. (inklusive fuld forplejning)

Den internationalt kendte kognitive psykolog, Dr. Arthur Freemann og hans kollega Dr. Melissa Flint afholder 2-dages workshop om at arbejde med sorg, krise og traumer uden at retraumatisere. Der er fokus på at lære den belastede klient at opbygge færdigheder til at hamle op med den kritiske hændelse samt øge den følelsesmæssige styrke og stabilitet. Ny forskning og viden implementeres. Kurset er **forhåndsgodkendt af DP** som tværgående kursus under 3.5 Angst og depression.

På workshoppen vil du bl.a. lære at arbejde med:

- Arbejde med akutte belastningsreaktioner og efterreaktioner
- Langvarige og kroniske belastningsreaktioner
- Sorg og tab
- Traumer og PTSD
- Intervention og metoder

Tilmelding og program:

<https://kursusportalen.plan2learn.dk/> (søg efter "sorg og krise")

Psykatri

Skolen for Evidensbaseret Psykoterapi

DPSP - Dansk Psykoterapeutisk Selskab for Psykologer

Inviterer til AFTEN-DEBATMØDE: Internetbaserede psykologydelser

Torsdag den 6. november 2014 kl. 18.30-21.00

DPSP inviterer til et vigtigt aften-debatmøde:

- * Hvor står den danske forskning nu inden for internetbaserede psykologydelser?
- * Hvordan har Dansk Psykolog Forening fulgt op på DPSP's forslag om panel?
- * Hvordan forholder fagnævnet sig til den nye internetudvikling?
- * Hvor langt er den norske og svenske udvikling?
- * Hvordan kan vi se en fremtid med internettet for danske psykologer?

Vi får deltagelse af meget aktive psykologer i debatten om psykologers fremtid. Der bliver deltagelse af Dansk Psykolog Forenings konsulent med internetbaserede psykologydelser som sit arbejdsfelt. Desuden de fleste fra DPSP's online-udvalg og video-udvalg.

Frem for alt er dette en invitation til DPSP's medlemmer. Kom og få den sidste nye udvikling inden for dette nye arbejdsområde for psykologer. Debatten får betydning for indholdet i næste års heldagsseminar, som holdes 20. november 2015. Mødet er gratis med kaffe og te.

Sted: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, Kbh Ø.

Tilmelding: Senest 3. november 2014 til ld@dpsp.dk.

DPSP online-udvalget + Video-udvalget

KOGNITIV
TERAPI CENTER ÅRHUS

**2-årig specialistuddannelse i kognitiv
adfærdsterapi på børn- og unge området
eller voksen området 2015-2016**

Pris: 46.000,-

Se www.kognitiv.dk under uddannelse og kurser

Møllestien 52, 8000 Århus
center@kognitiv.dk

KOGNITIV
TERAPI CENTER ÅRHUS

- Kurser og videreuddannelser
- Videosupervision
- Feedback på egen stil

www.kognitiv.dk

Møllestien 52, 8000 Århus
center@kognitiv.dk

Supervision – autorisation eller videreuddannelse?

Ved psykolog Litte Frehr – specialist & supervisor

- Psykologiske undersøgelser af børn - forældrevurderinger
- Testsupervision (Eks. Rorschach, ERA)
- Samtaler, Legeterapi, Forældrerådgivning, Udfærdigelse af erklæringer

web: bornepsykolog.dk • Tlf.: 6133 0898 • info@bornepsykolog.dk

Individuel supervision eller små hold.

Lige ved Hellerup St.

Dejligt lokale i Hillerød

Lokale til leje i velfungerende klinikfællesskab
PsykologHuset Helsingørsgade

Klinikken er handicapvenlig med elevator.

Centralt beliggende i gågade tæt på station og p-hus.

Fælles venteværelse og køkken. Pris 4.575 kr. alt inkl.

Beate Stensler Thomsen, beate.sthomsen@gmail.com og

Kontakt Pia Ryde 2714 8845, piaryde@gmail.com

Kreds Vestsjællands Amt

Kursus - STRESS OG STRESSHÅNDTERING

Forståelse, håndtering og forebyggelse gennem mindfulness-baseret intervention

Stress er et komplekst fænomen, der er markant udbredt i den moderne og højteknologiske tid, som vi lever i. Kortvarigt kan det være hjælpsomt, langvarigt kan det være særdeles sundhedsskadeligt - fysisk såvel som psykisk.

Denne kursusdag stiller skarpt på den moderne videnskabelige forståelse af stress, den fysiologiske stress-respons, samt de alvorlige helbredsrelaterede konsekvenser af længerevarende stressbelastning.

I tillæg til de teoretiske oplæg introduceres deltagerne til en række praktiske øvelser fra det evidens-baserede program "Mindfulness-baseret stress reduktion" (MBSR), der gennem omfattende forskning har vist sig at være effektivt til at håndtere symptomer på både stress, angst og depression. Mange oplever desuden, at træning i mindfulness bidrager til forbedret livskvalitet og velvære samt en mere venlig og accepterende indstilling over for sig selv og andre.

Underviser: Jacob Piet, Psykolog, ph.d. og certificeret underviser i mindfulness-baseret stress reduktion (MBSR) fra Center for Mindfulness, University of Massachusetts Medical school, USA.

Tid og sted: 11. december 2014 kl. 9-16. Morgenmad fra kl. 8.15. Scandic Hotel, Nørretorv 56, 4100 Ringsted (motorvejsafkørsel 36).

Pris: 900 kr. der betales kontant ved indgangen. Inkl. forplejning.

Deltagere: Kredens medlemmer har fortrinsret og der er 30 pladser. Pladserne fordeles efter "først til mølle" princippet.

Tilmelding: Bindende tilmelding senest 10. november 2014 til e-mail: rikkesusan@yahoo.com.

NB! Deltagerne bedes medbringe et liggeunderlag samt et tæppe.

Der vil i forbindelse med kurset være mulighed for at købe bogen "Mindfulness Arbejdsbog" (Akademisk Forlag) til en favorabel pris ved kontant betaling.

Se yderligere oplysninger om kurset på kredens hjemmeside på www.dp.dk.

Kreds Vestsjælland v/Trille Tøttrup Voetmann

Kreds Københavns Amt

Angst hos børn

En kursusdag med Barbara Hoff

Den 7. november 2014 kl. 9.00 - 15.30 i

Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, Kbh. Ø.

Kursusdagen vil sætte fokus på de mest almindelige angsttilstande hos børn. Dagen vil beskrive særlige kendetegn, som kan hjælpe PPR-psykologer (og andre) til at blive mere bevidste om angst hos børn. Der vil blive fokuseret på, hvad det er, vi skal være opmærksomme på for at identificere dem i skoler og daginstitutioner og hvilke typer angst, vi møder hos børnene.

Dagen vil bestå af en blanding af ny teoretisk og behandlingsmæssig forskning på området, men vil også tage udgangspunkt i hverdagens praksis, og hvordan vi kan hjælpe disse børn.

Der vil blive fokuseret på muligheden for: 1. konsultativ bistand i forhold til skoler/daginstitutioner, 2. familierådgivning/forældre behandling, og 3. behandling af børnene.

Forskelligheder i behandlingen i forskellige aldre vil blive gennemgået. Den primære tilgang vil ligge inden for den kognitive adfærdsterapeutiske tradition.

Barbara Hoff er lektor på Institut for psykologi på Københavns Universitet og projektleder ved Copenhagen Anxiety Project i København. Har bl.a. udgivet: *Angst hos Børn. Kognitiv terapi i teori og praksis. En håndbog for professionelle* (DPF, 2012).

Tilmelding til Niels Juul: nij@ltk.dk, senest 31. oktober 2014. *Kurset er gratis.* Ved tilmeldingen skal gives oplysning om dit navn, arbejdssted og om dette ligger inden for kredsen, da kurset fortrinsvis er for kredens medlemmer. Kun individuelle tilmeldinger godtages (max. 50 deltagere). Se hvilke kommuner der hører til under Kredsen på kredens hjemmeside på www.dp.dk. Bemærk: Københavns Kommune/Frederiksberg har sin egen kreds.

Kredsen byder på morgenkaffe fra kl. 8.50 samt en lettere frokost, som ramme om et mere uformelt kollegialt samvær.

Kreds København-Frederiksberg

Barnets psykiske udvikling og udviklingsforstyrrelser (5.2)

Den 14. -15. samt 26.-28. januar 2015,
København - pris: 7500 kr. inkl. moms

Underviserne er psykologerne *Haldor Øvreide, Dorthe Damm, Lennart Pedersen* samt *Käte From*.

Kurset dækker: Den normale sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Klassifikation af psykiske lidelser samt forekomst, ætiologi og udviklingsforløb ved de almindeligste udviklingsforstyrrelser, herunder forstyrrelse af aktivitet og opmærksomhed, spektret af autismeforstyrrelser, specifikke indlæringsvanskeligheder, generelle indlæringsvanskeligheder, adfærdforstyrrelser, sociale funktionsforstyrrelser, emotionelle forstyrrelser samt medfødt og erhvervet hjerneskade.

Tilmelding er bindende fra den 1. december 2014 kl. 18.00 og skal ske via webben, hvor du også kan se den fulde annonce: <http://goo.gl/WeXhgj> - tryk på det arrangement i kalenderen, du ønsker at se mere om.

Bemærk: dette er blot et af flere kurser, der udbydes inden for Børneområdet i 2015.

Bliver der god tilslutning til holdet, sætter vi prisen ned!

Har du spørgsmål, kan du kontakte Marianne Buhl Løfstedt: mariannebuhl@hotmail.com.

Kompleksitet, Organisationspsykologi, Konsulent

Det 6. hold på ComLead's to-årige konsulentuddannelse, KOK 6 starter i januar 2015. Uddannelsen er forhåndsgodkendt som grundstamme under A&O specialiseringen.

Læs mere på www.complead.dk eller kontakt underviserne på kontakt@complead.dk

Lokaleleje i KBH og Aarhus

45-90 kr./t.

www.phuset.dk

Mini-konference mandag d. 17. november 2014

Arrangør: Selskab for Evidensbaseret Coaching **SEBC**

Mental robusthed - At kunne lede sig selv og andre

En minikonference om resiliens (mental robusthed), arbejde og ledelse

Gå ikke glip af denne unikke mulighed for at stifte nærmere bekendtskab med den nyeste viden om resiliens (mental robusthed) i arbejdslivet og til at få inspiration til, hvordan vi som psykologer og konsulenter i praksis kan arbejde med resiliens og et mere langtidsholdbart arbejdsliv.

Du vil møde følgende bidragsydere:

Introduktion til resiliensbegrebet og konferencen

Introduktion til begrebet resiliens, konferencens formål og dagens bidragsydere

Anders Myszak – Organisationspsykolog hos HR7 og leverandør til Center for Mental Robusthed. Arbejder med psykologiske ressourcer og organisatorisk resiliens.

Livsfarlig ledelse

Den uhyggelige slagside ved moderne ledelse

Christian Ørsted – Christian arbejder som ledelsesrådgiver og underviser. Han er forfatter til bestseller-bogen »Livsfarlig ledelse«.

Med post-traumatisk stress på CV'et

Vejen tilbage til livet - en transformationsrejse, med følgeskab af familien, idrætten og en social hund

Sylvia Maria Rothschild & Torben Koue – Sylvia er Teambuilding- og idrætsinstruktør, foredragsholder og tidl. udsendt til Afghanistan. Torben Koue, grundlægger af Running With No Legs og cand. scient. idræt med mange års erfaring med træning af atleter på topniveau.

Mental robusthed i arbejdslivet

Hvordan du systematisk opbygger mental robusthed i en arbejdskontekst"

Eva Hertz - Psykolog, ph.d. og direktør i Center for Mental Robusthed. Hun arbejder med træning af robusthed, trivsel, arbejds glæde og forebyggelse af stress.

Udvikling af resiliens hos FCK-talenter

At udvikle unge spillere med tornhøje ambitioner så de får et levedygtigt liv i og uden for fodboldskarrieren

Brian Jensen – Brian har en Master i Positiv Psykologi (MoPP), og han arbejder til daglig med talentudvikling hos FCK.

Tid og sted:

Mandag d. 17. november 2014 kl. 9-15.30 i Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 2100 København Ø

Tilmelding:

Pr. e-mail: am@hr7.dk.

Bemærk at tilmeldingen er bindende. Såfremt du bliver forhindret i at deltage, kan du overdrage din plads til en anden.

Pris:

Kr. 1995,- ekskl. moms pr. deltager.

Der gives 10 % rabat ved tilmelding før d. 1. november 2014.

Der gives 25 % rabat til medlemmer og associerede medlemmer af SEBC før d. 1. november 2014 og 10% efter (kun én rabat mulig).

Prisen inkluderer morgenmad, let frokost og deltagerbevis.

DIREKTE ARBEJDE MED DET UBEVIDSTE

Institut for Avanceret Hypnose udbyder en af Nordens bedste praksisorienterede faguddannelser i hypnose og hypnoterapi henvendt til dig, som ønsker at arbejde med det ubevidste på en kompetent og forsvarlig måde. På 8 intensive dage vil du lære at hypnotisere, teste for trancedybde, anvende suggestion samt ændre på de følelsesmæssige indlæringer, der finder sted i menneskets hjerne.

Instruktøren har 20 års praktisk erfaring med hypnose og hypnoterapi og underviser med afsæt i situeret læring i Lave og Wengers ånd.

Uddannelsesuge 2014: 2/11-9/11

Uddannelsesuger 2015: 8/3-15/3 og 3/5-10/5

Se mere på www.humanprogress.dk eller ring til os på 70 201 102.

HUMAN PROGRESS

Møblerede lokaler til leje

i psykologpraksis på Frederiksberg

Det ene lokale er på 24 m². Elevator og andre gode faciliteter – også velegnet for organisationspsykolog eller andre specialer.

Se mere info på www.psykologpraksissen.dk.

Evt. leje af dage/uge/md.

Skriv lidt om dig selv og send til: tmj@mail.dk.

Social- og Beskæftigelsespsykologisk Netværk

Stiftende generalforsamling

Der indkaldes til stiftende generalforsamling i Social og beskæftigelsespsykologisk Netværk, et nyt tiltag blandt Dansk Psykolog Forenings decentrale enheder / selskaber.

Dagsorden ifølge Dansk Psykolog Forenings vedtægter for selskaber.

Den stiftende generalforsamling finder sted

fredag d. 23. januar 2015 kl 14.00

i Dansk Psykolog Forenings lokaler, Stockholmsgade 27, København Ø.

Der indledes med et fagligt relevant oplæg, ligesom initiativtagerne vil komme med et indlæg om, hvad deres tanker med et sådan Netværk har været.

Initiativgruppen håber på et godt fremmøde!

Med venlig hilsen

Anne Sophie Bauer, Esbjerg

Diana N. S. Andersen, Aalborg

Helle Beder, Roskilde

Lotte Sønderby, Middelfart

Peter Damby Hahn, Svendborg

(Simon Salomon, Kbh)

Sune Thomas Høgh, Odense

Susanne Zajac, Roskilde

(Trine Veile, Kbh)

MINDWORKS SPECIALIST KURSER 2014 – 2015

Mindwork har siden 2010 udbudt specialistkurser og der er stor efterspørgelse på mange af vores forløb. Vi har på baggrund af løbende evalueringer samlet en gruppe undervisere, der udover deres højt fagligt niveau er kompetente og stærke formidlere. I efteråret 2014 og i 2015 har vi blandt andet følgende moduler:

DET TVÆRGÅENDE MODUL – Start ultimo august 2014

Pris 18.000 kr. Det er også muligt at vælge enkelte kurser.

Angst og depression (12 t.). Underviser: Peter Dalgsgaard, Cand. Psych., Ph.D.

Sorg og krise hos voksne (12 t.). Underviser: Pia Meldgaard, Cand.

Psych., Specialist i sundhedspsykologi voksne og klinisk psykologi

Supervision af andre faggrupper (12 t.). Underviser: Claus Haugaard

Jacobsen, Cand. Psych., Ph.D.

Psykofarmakologi (12 t.). Underviser: Christian Frøkjær, Speciallæge i

psykiatri

Klinisk sexologi (12 t.)

NEO PI-R certificeringskursus – Start november 2014

Pris 6.700 kr. Hertil kommer testen, der købes til reduceret pris hos Hogrefe.

Mindwork udbyder nu – i samarbejde med Hogrefe Psykologisk Forlag – et certificeringskursus i NEO PI-R. Testen anvendes bredt indenfor det kliniske område, fra assessment og kliniske psykologiske undersøgelser – over rådgivning, terapi og behandlingsplanlægning samt retspsykiatriske vurderinger.

Undervisere: Torben Østergaard Christensen, Ledende psykolog, Ph.d.,

specialist og supervisor i psykopatologi - Louise Meldgaard Bruun,

specialist i psykopatologi - Dorte Petry, specialpsykolog i børne- og ung-

domspsykiatri, specialist og supervisor i psykopatologi.

Undervisningsdage: 3. november, 4. november og 11. december 2014.

FORSKNINGSMODULET – Start september 2014

Pris 13.500 kr. inkl. vejledning og godkendelse af opgaven.

Vi udbyder Forskningsmodulet i samarbejde med overlæge, professor og forskningsleder Erik Simonsen.

Modulet er på samlet 60 timer hvoraf 18 er obligatorisk teori. Kurset

består af 3 undervisningsdage i september, 3 fulde supervisionsdage/

vejledning i efteråret/vinter 2014/15 samt godkendelse af opgaverne.

Undervisningsdage: 4. september, 18. september og 25. september 2014.

VOKSENMODULET 2015

Pris 21.500 kr. Udbydes primært som en samlet pakke, men ved ledige pladser er der mulighed for at tilkøbe enkelte kurser.

Lovgivning og Etik (12 t.). Underviser: Psykolog Jytte Gandløse

Valg af interventionsformer (12 t.) Underviser: Psykolog Michael Kaster

Personlighedsteori og personlighedsforstyrrelser (18 t.): Undervisere:

Psykolog og Ph.d. Sebastian Simonsen

Assessment (24 t.): Underviser: Ledende psykolog Christian Møller

Pedersen

Differentialdiagnostik (24 t.): Psykologerne Mikkel Arendt, Christian Møller

Pedersen og Caroline Petra Linnebjerg Ripa.

Læs mere på www.mindwork.dk. For yderligere information og tilmelding vedr. alle kurser kontakt Mindwork Psykologisk Center på info@mindwork.dk eller tlf.: 20751616.

NARRATIVEPERSPEKTIVER

anne@narrativeperspektiver.dk

Østerbrogade 29 3sal
2100 København Ø
tlf 22160065

NARRATIV FAMILIETERAPI

NÅR FAMILIEN BESKRIVER HINANDEN IND I POSITIONER

Workshop • 29 - 30 Okt. 2014 • København • Pris: 3.700,-

Workshop om familiefortællingerne og hvordan de kan være både skabende og magtfulde, betydningsfulde og berigende, tyngende og problematiske i deres diskursive formerier.

Der vil blive introduceret et helt nyt udviklet "familie kort", som er udarbejdet igennem samtaler med familier over en årerække. Samtaler med store familier, mindre familier og sammenbragte familier. Familier ramt af sorg/krise eller bekymringer for børnenes trivsel. Familier hvor en eller flere familiemedlemmer responderer med aggressivt sprog.

Underviser:

Cand.psych supervisor og specialist i psykoterapi Anne Saxtorph

narrativeperspektiver.dk

Dansk Psykologisk Selskab for Krops-psykoterapi

aflyser hermed kursus om

Den drømmende krop

med Jytte Vikkelsøe, ph.d., d. 1.-2. november 2014.

I stedet kommer

Bodil Claesson, cand.psych. samt specialist og supervisor i psykoterapi og SE-practitioner

og holder et foredrag om **Dissociation**

belyst ved forskellige teorier, neurofysiologisk baggrund, samt en hel del case-eksempler på forskellige typer dissociation fra egen praksis.

Bodil Claesson har for nylig udgivet en bog om emnet: "Pigen der hoppede ud af sin krop. En bog om Dissociation", Reitzels Forlag 2014.

Tid: Lørdag d. 1. november 2014 kl. 10-15.

Sted: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 2100 København Ø, 2. sal.

Pris: 400 kr. for medlemmer, 600 for gæster, pensionister, studerende og arbejdsløse ½ pris.

Bindende tilmelding: Senest d. 27. oktober 2014 til kasserer Anne Traulsen (mail: anne.traulsen@yahoo.dk) med angivelse af navn, mailadresse, telefonnummer og evt. medlemsnummer i DP. Tilmeldingen er bindende.

Bodil Claesson

NÅR DU SØGER JOB

Ønsker du, at sekretariatet bistår ved forhandling af løn i nyt job, beder vi dig skrive til forhandling@dp.dk.
Henvendelse før ansættelse bør derimod foregå via tlf. 35 26 99 55 eller på dp@dp.dk.

Løn og ansættelsesvilkår er kun delvist bestemt ved overenskomst eller lov. Det er derfor vigtigt, at Dansk Psykolog Forening ved rådgivning eller forhandling kan varetage psykologernes fælles og individuelle interesser.

Stillinger i Psykolog Nyt

Når stillingsannoncer indrykkes i Psykolog Nyt, har sekretariatet ikke på forhånd kontrolleret, om de overholder gældende regler og overenskomster. Det er derfor op til den enkelte ansøger at undersøge dette, hvis der er tvivl.

Psykolog

Kompetencecenter for Shared Care

Ved Kompetencecenter for Shared Care i Køge er en fuldtidsstilling som psykolog ledig 01.12.14 eller snarest herefter. Stillingen er tilknyttet et nyt Shared Care projekt, der bygger på tidligere erfaringer med Shared Care i Region Sjælland og skal tage udgangspunkt i den evidens, der foreligger vedrørende »Collaborative Care«.

Se hele opslaget på www.regionsjaelland.dk/job, quicknr. 15572

WWW.REGIONSJAELLAND.DK

REGION SJÆLLAND

PSYKIATRIEN

- vi er til for dig

VEJLEFJORD REHABILITERING
VIDEN & FORANDRING

Børnepsykolog/autoriseret psykolog på vej mod specialist søges til Børneneurocentret

Stillingen er med opgaver i vores afdeling for børn og unge med hjerneskade/hjernesygdomme og udviklingsforstyrrelser. Vores børn og unge har meget forskellige udfordringer som fx medfødt eller erhvervet hjerneskade, cp, rygmarsvbræk, adhd, autisme, og multiple funktionsnedsættelser.

Opgaverne på Børneneurocentret består blandt andet af børne-psykologiske udredninger, rådgivning og behandling, herunder opgaver for den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO), som Vejle fjord Rehabilitering er leverandør til. Desuden undervisnings- og supervisionsopgaver. Da en del af vores opgaver foregår på institutioner og skoler samt i private hjem er egen bil og flair for at gebærde sig som specialtalskandulent i andre organisationer en nødvendighed.

Vi ønsker en kollega der

- har specialtalskandulentuddannelse i børnepsykologi eller autorisation og interesse for børnepsykologi/er på vej mod specialtalskandulentuddannelse
- har viden og erfaring indenfor undersøgelse og neuro-rehabilitering af børn og unge, samt lyst til at videreudvikle og videreudanne sig på disse områder
- kan arbejde selvstændigt, fleksibelt og samvittighedsfuldt med vægt på ordentlighed, høj faglighed og effektivitet
- kan bidrage fagligt og personligt til et godt og udviklende klima for vores børn og unge, deres familier og netværk, og for kollegaer og samarbejdspartnere.

Vi tilbyder

- et varieret og på den gode måde udfordrende arbejde i et dynamisk, tværfagligt miljø med høj faglighed, og stor gensidig tillid og fleksibilitet
- landets mest spændende opgaver indenfor feltet (når vi selv skal sige det)
- supervision, mono- og tværfaglig sparring, samt kontinuerlig faglig udvikling som fx specialtalskandulentuddannelse og konferencer
- engagerede kollegaer og velfungerende personaleforening.

Tiltrædelse 1/1 2015 eller efter aftale.

Løn og ansættelsesforhold efter gældende overenskomst. Der vil ofte kunne arbejdes hjemmefra og med fleksible arbejdstider.

Ansøgning og mere information

Sendes til Børneneurocentret, Vejle fjord Rehabilitering, Att. Mette Underbjerg, Sanatorievej 27b, 7140 Stouby senest 24/10 2014 kl. 12.00. Samtaler afholdes 4-6/11 2014. For mere info kontakt Mette Underbjerg på tlf. 4061 7202.

Vejle fjord Rehabilitering er et privat, højt specialiseret rehabiliteringscenter for børn, unge og voksne. Vi arbejder helhedsorienteret og tværfagligt indenfor neuro-, kræft-, og almen rehabilitering m.m.

Læs mere på www.vejleford.dk

Klinik for PTSD og Transkulturel Psykiatri søger 2 psykologer til faste stillinger

Klinikken hører under afdeling Q, Aarhus Universitetshospital, Risskov. Klinikken er placeret i Aarhus C.

Målgruppen er danske veteraner, torturofre o.a. med svær PTSD med komorbiditet.

Læs mere på <http://www.rm.dk/job/ledige+job>

Ansøgningsfristen er den 15 oktober 2014.

Interesserer du dig for at arbejde med mennesker med personlighedsforstyrrelser ud fra en mentaliseringsbaseret tilgang? Og vil du være en del af et engageret team i psykiatrien?

Regionspsykiatrien Horsens søger en erfaren psykolog til primært at varetage opgaver som behandling og udredning af mennesker med personlighedsforstyrrelse.

Se venligst hele jobopslaget på www.regionmidtjylland.dk/job.

Psykolog til PPR

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning i Hvidovre søger en psykolog til en fuldtidsstilling (37 t.) pr. 1. december 2014.

Som psykolog hos os vil du blandt andet skulle lave undersøgelsesarbejde og supervision, rådgivning og vejledning af forældre, lærere og pædagoger. I stillingen ligger der arbejdsopgaver både på det almene og det specialiserede skole- og småbørnsområde.

Du kan læse hele annoncen på: www.ppr.hvidovre.dk

Ansøgningsfrist 20. oktober 2014, kl. 12.00

Nordlandssykehuset HF har sentralsykehusfunksjoner for 210.000 innb. i Nordland fylke. Foretaket har et omfattende tilbud både innenfor somatikk og psykiatri med enheter både i Salten, Lofoten og Vesterålen. Nordlandssykehuset HF har gunstige pensjons- og forsikringsordninger gjennom KLP.

Nordlandssykehuset HF har følgende stillinger ledig:

Nordlandssykehuset Bodø, Psykisk helse- og rusklinikken, DPS Salten

Psykologspesialist/psykolog

• 100 % vikariat, i perioden 01.11.2014 - 31.08.2015.

Nordlandssykehuset, psykisk helse- og rusklinikken og Salten DPS har sterkt fokus på tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB).

Hvis du har lyst til å bli en del av et spennende og utviklende fagmiljø innenfor TSB er du velkommen til å søke på ledig vikariat som Psykologspesialist/Psykolog i behandlerstab tilknyttet korttidsenhet rus, 100%, vikariat.

Nærmere opplysninger fås hos overlege Tony Bakkejord, tlf. +47 997 96 568 eller avdelingsleder Randi M. Meland, tlf. +47 906 23 383.

Søknadsfrist: 22. oktober 2014

Fullstendig utlysning og elektronisk søknadsskjema: www.nlsh.no

frantz.no

Søger ny leder

Ser du en spændende udfordring i at arbejde med strategi og udvikling af en ny organisation, baseret på ideer, kultur og historie fra to gamle organisationer? Kan du lide at tænke nye tanker og kan du bygge videre på det bedste fra de gamle, og har du desuden behandlingsfaglig viden om og erfaring med området senfølger af seksuelle overgreb, så er stillingen som faglig og administrativ leder af CSM-Øst måske noget for dig?

CSM-Øst er et af i alt tre regionalcentre, der varetager behandling og rådgivning af mennesker med senfølger efter seksuelle overgreb i opvæksten. CSM-Øst er en sammenlægning af det tidligere Støttecenter mod Incest og Albahus. Huset har 12 ansatte og i rådgivnings- og behandlingsfunktionerne er der tværfaglighed bestående af psykologer, psykoterapeuter og socialrådgivere.

Faglige kompetencer

- Du har relevant uddannelse – f. eks. som autoriseret psykolog eller psykoterapeut - og erfaring med tværfagligt samarbejde.
- Du har ledelses- og organisationsudviklingserfaring, gerne inden for NGO området og fra organisationer, der rummer både professionelle og frivillige medarbejdere
- Du har relevant teoretisk og behandlingsmæssig viden og erfaring, gerne specifikt i forhold til seksuelle overgreb.

Arbejdsopgaver

- Du er daglig leder med ansvar for drift, personale, behandlings- og rådgivningsarbejdet samt administration (økonomi, løbende rapportering til centrets bestyrelse samt eksterne interessenter)
- Du skal sikre, at centrets økonomiske og faglige ressourcer udnyttes optimalt til gavn for brugerne, herunder har du ansvar for løbende optimering af organisationen samt for kvalitetssikring og dokumentation af centrets aktiviteter og målopfyldelse
- Du skal være garant for centrets faglighed såvel udadtil som indadtil, herunder sikre udvikling og opsamling af faglig viden, styrke samarbejde og netværksdannelse i forhold til de øvrige centre og samarbejdspartnere på området.
- Du skal i samarbejde med husets medarbejdere udarbejde og implementere den behandlingsfaglige profil, ramme og praksis

Vi forventer

- At du har lyst til at stå i spidsen for den fortsatte

udvikling af et behandlings- og rådgivningscenter med høj faglighed.

- At du har gode relationelle kompetencer, er lyttende, tillidsfuld og god til at skabe et velfungerende samspil mellem såvel ansatte som frivillige
- At du er psykisk robust
- At du kan understøtte medarbejdernes trivsel i et fagligt svært og til tider psykisk belastende felt

Vi tilbyder

- Et nyt center i udvikling som du, i samarbejde med husets medarbejdere, i høj grad er med til at skabe et fundament for
- En engageret medarbejdergruppe
- Et udfordrende lederjob med gode muligheder for at gøre en reel og meningsfuld forskel for centrets brugere, frivillige og ansatte.

Løn og ansættelsesvilkår

Ansættelsen sker i henhold til gældende aftale.

Reference

Stillingen refererer til bestyrelsen i CSM-Øst.

Vil du vide mere?

Kontakt formanden for bestyrelsen, Per Holm på telefon 40 74 44 51 eller mail ph@sus.dk eller næstformand Kirsten Andersen på telefon 61 77 16 59 eller mail esmars@get2net.dk.

Ansøgningen

Ansøgningsfristen er den 17. oktober 2014, kl. 12.00 som skal sendes på mail til sbj@csm-ost.dk

INDMELDTE

Stud.psych. Gina Ryen	Cand.psych. Lea Ising PPR, Greve Kommune Pr. 1.5.2014
Stud.psych. Maria Sandfeld	Cand.psych. Dorte Kongerslev Tværfagligt Smertecenter Køge Sygehus Pr. 1.4.2014
Stud.psych. Søren Illum Schmidt	Cand.psych. Anne-Kristine Lysgård Kunddal Afsnit D, Børne og Ungdomspsyk. Center, Psykiatrien Region Midt Pr. 1.8.2014
Stud.psych. Malene Schröder	Cand.psych. Maria Kristensen PPR, Randers Kommune Pr. 1.8.2014
Stud.psych. Sidse Skovbjerg	Cand.psych. Camilla Fabricius Mørk-Hansen PPR og Specialpædagogik Aarhus Kommune Pr. 4.8.2014
Stud.psych. Malene Smith-Hall	Cand.psych. Jaob Risbjerg Nørregaard PPR og Specialpædagogik, Aarhus Aarhus Kommune Pr. 1.8.2014
Cand.psych. Monica Solvang	Cand.psych. Michelle Olesen Vidensforum for demens Vejle Kommune Pr. 7.4.2014
Cand.psych. Maria Svihus	Cand.psych. Lea Petersen Psykiatrisk Klinik, Køge Region Sjælland Pr. 22.4.2014
Stud.psych. Astrid Pilgaard Eidnes Sørensen	Cand.psych. Christine Posselt Psykiatrisk Center København, Bispebjerg, Region Hovedstaden Pr. 10.6.2014
Stud.psych. Camilla Bach Sørensen	Cand.psych. Cecilie Sophie Helweg Rasmussen PPR og Forebyggelse Vordingborg Kommune Pr. 2.6.2014
Cand.psych. Kristine Rømer Thomsen	Cand.psych. Mette Holm Riis Center for Børn og Unge, Egely Region Syddanmark Pr. 1.4.2013
Stud.psych. Ida Marie Troensegaard	Cand.psych. Tnie Kjelst Rosendahl Kriminalforsorgens Udd.Center Justitsministeriet Pr. 1.7.2014
Stud.psych. Taitsianguaq Trondheim	
Cand.psych. Alessia Casarini Trygved	
Stud.psych. Asta Boel Villadsen	
Stud.psych. Kirstin Wyke	
Stud.psych. Laura Zangenberg	

NYT JOB

Offentlig ansættelse

Cand.psych.
Nina Blond
Klinik for Personligheds-
forstyrrelsen, Region Syd
Pr. 4.8.2014

Cand.psych.
Laila Faurskov Haubro
Forebyggelsesafdelingen
Vesthimmerland Kommune
Pr 1.6.2014

Dansk Psykolog Forening

Stockholmsgade 27, 2100 København Ø
Tlf. 35 26 99 55.

Mail: dp@dp.dk Web: www.dp.dk
Mandag-torsdag kl. 10-15
Fredag kl. 10-13

Direktor
Marie Zelander

Aarhus-kontoret
Arosgaarden, Fiskergade 41, 4. sal, 8000 Aarhus C
Tlf. 35 26 99 55.

BESTYRELSE
Formand:
Cand.psych. Eva Secher Mathiasen
esm@dp.dk
Tlf. 35 26 99 55

Cand.psych. Rie Rasmussen, næstformand
rie@godmail.dk
Tlf. 24 94 82 73

Cand.psych. Arne Grønberg Johansen
agr@mail.tele.dk
Tlf. 29 47 79 58

Cand.psych. Birgit Tamberg Andersen
birgit.tamberg3@gmail.com
Tlf. 51 14 01 18

Cand.psych. Camilla Wulf-Andersen
wulf81@hotmail.com
Tlf. 50 88 88 55

Cand.psych. Claus Wennermark
claus@psychotherapy.dk
Tlf. 20 14 80 92

Cand.psych. Irene Christiansen
irene@mail.tele.dk
Tlf. 26 16 13 87

Cand.psych. Merete Stromming
merete@stroemming.dk
Tlf. 35 35 20 94

Cand.psych. Zenia Stengaard Jepsen Borsen
zeniaboersen@hotmail.com
Tlf. 50 55 10 66

Studentrepræsentanter:
Stud.psych. Kirstine Højgaard Dichmann
kirstinehd@gmail.com
Tlf. 31 76 49 94

Cecilie Schleicher
sillesmail@yahoo.dk
Tlf. 26 36 00 33

ETIKNÆVN
Formand:
Lisbeth Sten Jensen

Næstformand:
Jytte Gandløse

Øvrige medlemmer:
Henning Damkjær, Annitta Nordkvist Permin,
John H. Toft

Suppleanter:
Mette Bentzen, Lotte Sønderby

Telefonrådgivning
Jytte Gandløse: Onsdage og fredage
kl. 8.00-9.00 på 45 81 45 97 eller
mail: jytte@psykologerne-paa-gaarden.com

VISUELLE VÆRKTØJER

Af Hanna El-Kholy og Gaia Nedergaard

Nutidens verden er meget visuel. Visuelle værktøjer er et arbejdsredskab, som er tilpasset denne nye virkelighed.

Visuelle værktøjer er designet til at finde nye kreative metoder, som kan give liv til udviklende processer og er teoretisk funderet i narrative traditioner, systemisk tankegang og anerkendende interviews.

Materialet består af 150 billeder og 17 interviewguider i kraftig kvalitet og praktisk A5 format. Det indeholder en lang række forskellige former for fotos – sjove, triste, symbolske, naturbilleder og mennesker.

Deltageren eller klienten vælger et eller flere billeder, som danner baggrund for en samtale eller session med en guide, som er udvalgt på forhånd af den ansvarlige for de "visuelle værktøjer".

Materialet kan bruges til både gruppe- og individuelle øvelser. Ved mange deltagere kan man gå sammen to og to og på skift interviewe hinanden.

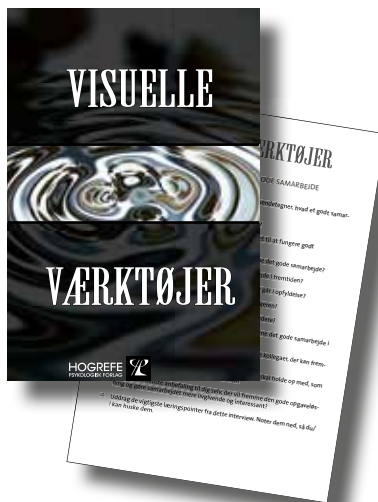
Ved individuelle samtaler, fx mellem en psykolog og en klient, kan psykologen spørge klienten ud fra den valgte guide, efter at personen har valgt et eller flere billeder, der kan illustrere temaet for samtalen.

Dette giver mulighed for en dyberegående udforskning af personens foretrukne narrative og giver værdifuld information om vedkommendes måde at tænke på.

Visuelle værktøjer er velegnet til mange forskellige kontekster. Det kan bruges både i klinisk og erhvervsøjemed, fx som icebreakers, i jobinterviews, klientforløb og meget andet.

Læs mere og bestil på www.hogrefe.dk

Pris: 3200 kr. + moms

HOGREFE
PSYKOLOGISK FORLAG

Kongevejen 155 · DK-2830 Virum
Telefon +45 35 38 16 55
www.hogrefe.dk · info@hogrefe.dk

AL HENVENDELSE TIL: Dansk Psykolog Forening, Stockholmsgade 27, 2100 København Ø. Tlf. 35 26 99 55